

Tampereen yliopisto
Terveystieteiden yksikkö

Nuorten tulevaisuuden toiveet

ja niiden yhteys koettuun terveyteen

Pro gradu –tutkielma
Kia Koivusilta
Tampereen yliopisto
Terveystieteiden yksikkö
Maaliskuu 2014

TIIVISTELMÄ

TAMPEREEN YLIOPISTO

Terveystieteiden yksikkö

KOIVUSILTA, KIA: Nuorten tulevaisuuden toiveet ja niiden yhteys koettuun terveyteen

Pro gradu –tutkielma, 59 sivua

Ohjaaja: Pirjo Lindfors

Kansanterveystiede

Maaliskuu 2014

Tulevaisuuskuvat muodostuvat tulevaisuuteen liittyvistä toiveista, peloista sekä menneisyydestä ja nykyisyydestä peräisin olevista käsityksistä. Nuorten tulevaisuuskuvien tutkiminen on tärkeää, sillä ne vaikuttavat siihen, minkälaiseksi nuorten tulevaisuus todellisuudessa muodostuu. Tämän tutkielman tarkoituksena oli selvittää, mitä 12–18-vuotiaat nuoret toivoivat tulevaisuudeltaan. Lisäksi työssä tarkasteltiin sitä, miten tulevaisuuden toiveet erosivat eri ikäryhmillä ja tyttöjen sekä poikien välillä. Työn tarkoituksena oli myös kartoittaa sitä, miten nuorten itse arvioima terveydentila oli yhteydessä tulevaisuuden toiveisiin. Tutkimusaineistona käytettiin valtakunnallisesti kattavaa vuoden 2009 Nuorten terveystapatutkimuksen postikyselyä (N = 5516, osallistumisprosentti 56 %). Tutkimusaineiston analysoinnissa käytettiin laadullista aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, minkä jälkeen aineistoa analysoitiin tilastollisilla menetelmillä.

Nuoret toivoivat tulevaisuudelta yleisimmin työhön (58 %) liittyviä asioita. Seuraavaksi yleisimmät toiveet liittyivät perheeseen (47 %), omaan terveyteen (34 %) ja opiskeluun (24 %). Nuoret esittivät vähemmän materiaan ja ulkoiseen menestymiseen liittyviä toiveita (esim. rikastuminen 4 % tai valta, suosio ja ulkonäkö 1 %). Myös harrastamiseen (4 %), matkusteluun (3 %) ja yhteiskunnan yleiseen hyvinvointiin (3 %) liittyviä toiveita esitettiin melko vähän. Nuorten yleisimmistä tulevaisuuden toiveista olikin tulkittavissa, että ne kohdistuivat paljolti siihen, kuinka nuoret haluavat olla osa yhteiskuntaa – työskennellä, hankkia perhettä ja kouluttautua.

Tytöt ja pojat toivoivat tulevaisuudelta melko yhdenmukaisesti työhön ja omaan kotiin tai itsenäistymiseen liittyviä asioita. Sukupuolten väliset erot näkyivät siten, että tytöillä korostuivat perheeseen, ystävyYTEEN, opiskeluun sekä matkusteluun liittyvät toiveet, kun taas pojat toivoivat tyttöjä enemmän materiaan, omistamiseen, menestymiseen, rikastumiseen sekä harrastamiseen liittyviä asioita. Ikäryhmittäisessä vertailussa nuorimmat vastaajat toivoivat yleisimmin ystävyYTEEN, materiaan, omistamiseen tai rikastumiseen liittyviä seikkoja, kun taas vanhempien nuorten vastauksissa oli nähtävissä niin sanotusti syvällisempiä tulevaisuuden rakentamisen tekijöitä, kuten itsenäistyminen, perhe tai opiskelu.

Tulokset osoittivat myös, että ne nuoret, jotka kokivat terveydentilansa huonommaksi, toivoivat tulevaisuudelta terveyteen tai työhön liittyviä asioita vähemmän kuin terveydentilansa paremmaksi kokeneet. Lisäksi tutkimus osoitti, että mitä huonommaksi nuoret kokivat terveytensä, sitä enemmän he toivoivat rikastumiseen, materiaan tai ulkoiseen menestymiseen liittyviä asioita. Terveytensä heikommaksi kokeneiden tulevaisuuden toiveet osoittautuivatkin jossain määrin huolestuttaviksi heidän tulevan hyvinvointinsa kannalta.

Asiasanat: tulevaisuuskuva, tulevaisuuden toive, nuori, koettu terveys

ABSTRACT

UNIVERSITY OF TAMPERE
School of Health Sciences

KOIVUSILTA, KIA: The hopes of the future of the adolescents and their connection to self-rated health

Master's thesis, 59 pages

Supervisor: Pirjo Lindfors

Public health

February 2014

Adolescents' images and hopes of the future affect their forthcoming life. Therefore it is important to explore issues connected to them. The aim of this study was to examine, what kind of hopes of the future 12–18-year-old adolescents had. The purpose of this study was also to focus on the differences of adolescents' age and gender. The study's important perspective was also to assess the associations of adolescents' self-rated health and their hopes of the future. The study used the data of the nationwide 2009 Adolescent Health and Lifestyle Survey. 5516 adolescents responded (56 %). The data on 12-, 14-, 16- and 18-year-old adolescents is nationally representative and it was collected through mail. The off-set of the study's methods were qualitative using content analysis. Also statistical methods were used.

The results showed that the work related hopes (58 %) were reported the most often. The following hopes were issues related to the family (47 %), adolescents' own health (34 %) and education (24 %). The less often reported hopes were related to the material things and extrinsic goals, such as getting rich (4 %) or fame and appearance (1 %). Also topics related to the leisure activities (4 %), travelling (3 %) and wellbeing of the society (3 %) were mentioned quite rarely. The hopes of the future of the adolescents focused mainly on issues which link adolescent to the society.

The girls and boys hoped for the future matters fairly uniformly related to the work and own home or becoming independent. The differences between sexes were seen so that the hopes of the girls focused more often to the matters related to family, friendship, education and travelling and the boys hoped more the matters related to owning, success, getting rich or leisure activities. In a comparison between ages the youngest hoped for the points related to the friendship, matter, owning or getting rich whereas the answers of the older adolescents focused on more profound factors such as becoming independent or education.

The results also showed that those adolescents who rated their health worse mentioned less often the hopes of the future connected to the health or work. These adolescents also reported more often the hopes connected to extrinsic goals in comparison to those who rated their health better. These results may be alarming relative to the wellbeing of future as for those adolescents who rated their health worse.

Key words: image of the future, hopes of the future, adolescent, self-rated health

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	6
2 TULEVAISUUSKUVAT TUTKIMUSKOhteena.....	8
3 NUORUUS, TULEVAISUUSKUVAT JA TERVEYS.....	11
3.1 Nuoruus ikävaiheena.....	11
3.2 Nuoruus ja tulevaisuuskuvat.....	11
3.3 Nuorten tulevaisuuskuvien yhteys terveyteen.....	13
3.4 Nuorten koetun terveyden arvioiminen.....	14
4 NUORTEN TULEVAISUUDENODOTUKSIIN JA TOIVEISIIN KOHDISTUNUT AIEMPI TUTKIMUS	16
4.1 Nuorten tulevaisuuteen suuntautumisen monitieteinen tutkimuskenttä	16
4.2 Nuorten tulevaisuuden odotukset ja toiveet tytöillä ja pojilla.....	20
4.3 Ajan, ympäristön ja iän vaikutus nuorten tulevaisuuden odotuksiin ja toiveisiin.....	20
4.4. Nuorten tulevaisuuden toiveiden yhteys terveyteen ja hyvinvointiin	22
5 TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	24
6 TUTKIMUSaineisto	25
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TUTKIMUSMENETELMÄT	27
7.1 Tutkimusmenetelmät	27
7.2 Laadullinen analyysi	27
7.2.1 Aineiston esikoodaus.....	27
7.2.2 Kategorioiden muodostus.....	29
7.3 Tilastolliset menetelmät aineiston analysoinnissa	33
8 TULOKSET	34
8.1 Mitä nuoret toivoivat tulevaisuudelta?.....	34

8.2 Tulevaisuuden toiveet sukupuolen ja iän mukaan	35
8.3 Nuorten tulevaisuuden toiveiden yksityiskohtaisempi tarkastelu	38
8.4 Terveiden kokeminen ja tulevaisuuden toiveet	43
9 POHDINTA	45
9.1 Tutkimustulosten arviointia	45
9.2 Tutkimuksen rajoitukset ja vahvuudet	51
9.3 Jatkotutkimusaiheet	53
Lähteet	54

1 JOHDANTO

Nuoruus on herkkä elämänvaihe, jonka aikana rakennetaan pohja tulevaisuudelle ja tulevalle aikuisuudelle monessa merkityksessä. Nuoruuden aikana rakentuvilla tulevaisuudenkuvilla ja toiveilla on merkitystä siihen, millaiselle tielle nuori tulevaisuudessa ohjautuu. Tulevaisuudenkuvat vaikuttavat päätöksiin ja valintoihin niin yksilöllisellä kuin myös yhteiskunnallisella tasolla (Kamppinen ym. 2002, 904), sillä nuorten yksilöllisten muutosten lisäksi heidät voidaan nähdä sosiaalisena ryhmänä, joka reagoi ympäröivään todellisuuteen ja vaikuttaa siten sen tulevaisuuden suuntautumiseen (Lähteenmaa & Siurala 1991, 7).

Tulevaisuuteen liittyvät odotukset, toiveet ja myös pelot muodostavat tulevaisuuskuvia, joihin vaikuttavat myös menneisyydestä ja nykyisyydestä peräisin olevat käsitykset, havainnot ja tiedot (Rubin 2008). Tulevaisuuskuvat muokkaavat tulevaisuuteen liittyvää toimintaamme (de Jouvenel 1967, 27), tekemiämme päätöksiä, valintoja ja käyttäytymistämme (Nurmi 1995; Rubin 2002b, 796; Rubin 2008). Tämä tekee tulevaisuuskuvista tärkeän tutkimuskohteen. Ihmisen ajattelua ja toimintaa on mahdoton ymmärtää ilman tietoa hänen kiinnostuksistaan, mielihaluistaan, intohimoistaan ja toiveistaan (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 6).

Tulevaisuuskuvilla on merkittävä vaikutus siihen, millaisena tulevaisuus lopulta toteutuu (Rubin 2008), sillä ihminen pyrkii toteuttamaan toivottavaa tulevaisuutta koskevan tulevaisuuskuvansa (Rubin 2002b, 796). Ihminen tekee päätöksensä ja valintansa menneen tietämyksen sekä odotettavissa olevien seurausten perusteella. Tulevaisuuden vaihtoehtoja puntaroidaan, niitä arvioidaan ja lopulta arvioinnin pohjalta tehdään jokin valinta. (Rubin 2002b, 792–793.) Sitä tosiasiaa emme voikaan kieltää, että elämme nykyisyydessä koko ajan tulevaisuutta varten. Se mitä tänään teemme, on edessämme huomenna. (Malaska & Mannermaa 1985, 10.)

Tässä tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan 12–18-vuotiaiden nuorten tulevaisuuden toiveita. Tutkimuksessa kartoitetaan, mitä nuoret toivovat tulevaisuudelta, minkä lisäksi tarkastelussa keskitytään iän ja sukupuolten välisiin eroihin. Tutkimusaineistona käytetään valtakunnallisesti kattavaa vuoden 2009 Nuorten terveystapatutkimuksen kyselyä, minkä avulla on mahdollista saada tuoretta tietoa suomalaisnuorten itse sanoittamista tulevaisuuden toiveista. Nuorten terveystapakyselyssä nuorten tulevaisuuden toiveista kysyttiin seuraavalla avokysymyksellä: Kun ajattelet elämääsi ja tulevaisuuttasi yleensä, mitä kolmea asiaa toivot eniten. Kyseisestä aiheesta ei ole toistaiseksi ollut saatavissa tutkimustietoa

näin laajalla ja ajankohtaisella aineistolla. Nuorten tulevaisuuden toiveiden yleisen tarkastelun lisäksi työssä pureudutaan toiveiden tarkasteluun koetun terveyden näkökulmasta, sillä tämänkaltainen tutkimuksellinen tarkastelu on ollut vähäistä. Nuorten ajatukset heidän omasta tulevaisuudestaan antavat tärkeää tietoa nuorten hyvinvointia tukevalle työlle (Kinnunen, Laukkanen, Pölkki & Kylmä 2010; Rubin 2013). Tästä syystä terveyteen, ja tässä työssä etenkin koettuun terveyteen, liittyvät tekijät pyritään nostamaan esille. Kun ymmärrämme mistä nuorten tulevaisuuden toiveet koostuvat, oivallamme paremmin, mistä nuorten kokonaisvaltainen hyvinvointi koostuu (Massey, Gebhardt & Garnefski 2008). Nuorten terveyteen panostettaessa luodaan pohjaa myös tulevan työvoiman terveydelle (Rimpelä ym. 2004), minkä vuoksi lasten ja nuorten asemaa terveyden edistämisessä tulisi korostaa.

2 TULEVAISUUSKUVAT TUTKIMUSKOHTENA

Tulevaisuuskuvalla tarkoitetaan tulevaisuuden tilaa koskevaa näkemystä tai mielen rakennelmaa, joka muodostuu nykyhetkeä ja mennyttä koskevasta ymmärryksestä, tiedoista ja tulkinnoista, havainnoista, uskomuksista, odotuksista, arvoista ja toiveista sekä peloista. Tulevaisuudenkuvat ovat vaikuttamassa valintoihin ja päätöksiin niin yksilön kuin yhteiskunnan tasolla, tietoisesti ja tiedostamattomasti. (Kamppinen ym. 2002, 904.) Tulevaisuudenkuvaa tai tulevaisuuskuvaa käytetään tulevaisuudentutkimuksessa yleisesti synonyymeinä (Mikkonen 2000, 63). Tässä työssä käytetään sanaa tulevaisuuskuva.

Tulevaisuuskuvaa hieman laajempi käsite on maailmankuva, joka alkaa rakentua jo varhaislapsuudessa. Maailmankuvaa ovat muodostamassa kulttuurin ajankohtaiset uskomukset, erilaiset yhteiskunnalliset vaikuttimet, omat kokemukset sekä lähiympäristön vaikutukset. (Helve 1987, 13–14.) Tulevaisuuskuvista voidaan puhua, kun nämä edellä mainitut uskomukset, käsitykset ja tulkinnat kohdistuvat johonkin tulevaisuudessa tapahtuvaan ilmiöön tai asiaan (Rubin 2002b, 796).

Tulevaisuuteen kohdistuvat odotukset vaikuttavat ihmisen toimintaan (de Jouvenel 1967, 27). Tulevaisuuskuvat tuottavat ja muokkaavat tulevaisuutta ja tulevaisuuden todellistuessa tulevaisuudenkuvat nähdään usein selittävänä tekijänä sille, minkälaiseksi tulevaisuus lopulta muodostuu (Bell 1997, 80–84). Tulevaisuuskuvilla onkin merkittävä vaikutus siihen, millaisena tulevaisuus laadullisesti lopulta toteutuu, mikä tekee niistä mielenkiintoisen tutkimuskohteen (Rubin 2008, 53). Suuri osa ihmisistä on tulevaisuuteen suuntautuneita ja he uskovat omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa (Nurmi 1989b, 3; Nurmi 1995). Voidaan ajatella, että ihmiset ovat mitä suurimmassa määrin oman tulevaisuutensa tekijöitä (Nurmi 1995).

Tulevaisuuskuvien muodostuminen on monimutkainen prosessi. Sitä ovat muokkaamassa muun muassa kulttuuri, vuorovaikutus muiden ihmisten kanssa (Nurmi & Nuutinen 1987, 7), sekä yksilön ominaisuudet ja tausta, kuten luonteenpiirteet, elämänhistoria, taidot, tiedot ja itsetunto (Kasurinen 1999, 177). Rubinin ja Linturin (2001) mukaan tulevaisuuskuvat rakentuvat yleisen ja sosiaalisen tietämyksen sekä yksilöllisen identiteetin kautta. Vallalla oleva poliittinen, taloudellinen, yhteiskunnallinen ja kulttuurinen tila vaikuttaa siis yleiseen ja sosiaaliseen tietämykseen eri aikoina eri tavalla, ja tähän tietämykseen yhdistyvät yksilölliset kyvyt ja ominaisuudet. Ihmisen toimintaympäristö on vuosikymmenten aikana muuttunut varsin paljon ja muutos näyttää enemmänkin kiihtyvän kuin hidastuvan. Kun yhteiskunnan

rakenteet ovat viime vuosina muuttuneet yhä nopeammin, kulttuurin tarjoamien traditioiden, toimintamallien ja uskomusten merkitys on ajan myötä vähentynyt. (Nurmi 1995.)

Tulevaisuuskuvien tutkimus kuuluu tärkeällä ja olennaisella tavalla tulevaisuustutkimuksen aihepiiriin (Bell 1997, 81). Tulevaisuudentutkijan pyrkimys on selvittää nykyhetkessä olevia käsityksiä tulevaisuudesta ja niistä voidaan tehdä johtopäätöksiä, miten ne saattavat vaikuttaa tulevaisuuteen. Tulevaisuudentutkimuksen empiirinen havainnoinnin kohde on nykyhetki, jonka perusteella pyritään saavuttamaan mahdollisimman laaja-alainen ymmärrys. (Rubin 1995, 6.) Tulevaisuudentutkimukselle on ominaista sellainen ajatus, että tulevaisuus on täynnä vaihtoehtoisia mahdollisuuksia, joista vain osa toteutuu (de Jouvenel 1967, 5; Kamppinen ym. 2002, 8; Söderlund & Kuusi 2002, 253). Päämääränä tutkijan näkökulmasta on pyrkimys sellaisiin toimiin, joiden avulla tulevaisuus toteuttaisi meidän arvokkaina pitämiämme päämääriä tai välttäisi meidän epätoivottavina pitämiämme uhkia (Kamppinen ym. 2002, 8–9). Näin esimerkiksi tieto siitä, mitä nuoret toivovat tulevaisuudelta, voi toimia laajemmin kokoavana näköalapaikkana sille, minkälaisena he tulevaisuuden näkevät. Nuorten tulevaisuuden tutkimus on tärkeää yksilön kannalta, mutta myös yhteiskunnallisesti (Nurmi 1983, 1), jotta nuoria voitaisiin parhaalla mahdollisella tavalla tukea. Parhaimmillaan tutkimus voi tuottaa sellaista perustietoa nuorista, joka auttaa oivaltamaan, mistä nuorten elämässä on kyse ja se voi oikoa nuoria koskevia mediassa ja yleisessä mielipiteessä esiintyviä harhaluuloja (Siurala 2012, 12).

Tämän työn empiirisessä osassa keskitytään erityisesti tarkastelemaan nuorten tulevaisuuskuvia nuorten toiveiden näkökulmasta. Toiveet kuuluvat olennaisesti tulevaisuuskuvan muodostumiseen (Rubin 2002, 796). Toiveen tai toivon käsitteet esiintyvät hyvin monenlaisissa yhteyksissä arkipuheessa. Kielitoimiston sanakirjan (s.v. 'toive') mukaan toive on ajatus, jonka toivotaan toteutuvan halutulla, suotuisalla tai onnellisella tavalla. Toive rinnastetaan sanaan toivo, sillä myös toivo voidaan Kielitoimiston käsikirjan (s.v. 'toivo') mukaan käsittää odotukseksi, että jotakin tapahtuu suotuisasti tai onnellisesti, halutulla tavalla. Nuorten toivo onkin jokapäiväisen elämän peruselementti (Tikkanen 2012, 5). Toivon kasvualustoina toimivat omat voimavarat, ihmissuhteet, kognitiiviset strategiat (tiedolliset toimintatavat, joiden tarkoituksena on asioiden oppiminen) sekä toiminnallisuus, kuten esimerkiksi harrastustoiminta (Juvakka & Kylmä 2001). Nuorten toivon piirteiksi voidaan nimetä myönteinen ajattelu ja optimistisuus tulevaisuutta ajatellen (Juvakka 2000, 5). Positiivisilla tulevaisuudenkuvilla on osoitettu olevan suotuisa vaikutus yksilön elämään monella tavalla (Bell 1997, 93–95; Yarcheski, Mahon & Yarcheski 2001; Valle, Huebner & Suldo 2006). Nuorten elämässä niillä

on muun muassa elämänhallintataitoja ja itsetuntoa kehittävä vaikutus. On myös huomattu, että niillä on myönteinen merkitys asetettujen tavoitteiden toteutumisen kannalta. (Rubin 2000, 87.) Toivo kannattelee ja kannustaa nuoria eteenpäin elämässä sekä antaa voimaa odottaa asioiden toteutumista (Tikkanen 2012, 5). Nuorten tulevaisuuden toivon tai toiveiden (*hopes, aspirations*) tutkimuksissa käytetään lisäksi esimerkiksi käsitteitä tulevaisuuden odotukset (*expectations, anticipations*) tai tavoitteet (*goals*). Usein esimerkiksi toiveet ja tavoitteet ovat rinnastettu tarkoittamaan samaa asiaa (esim. Massey ym. 2008).

3 NUORUUS, TULEVAISUUSKUVAT JA TERVEYS

3.1 Nuoruus ikävaiheena

Nuoruus on herkkää ja nopeaa kasvunaikaa. Nuoruuteen voidaan sisällyttää kokonaisvaltaiseen kasvuun liittyen iloa, vaikeuksia, pettymyksiä, onnistumisia ja haasteita sekä valintoja koskien tulevaisuutta. Yksi tapa määritellä nuoruutta on sellainen, että se sijoitetaan iän mukaisesti vuosiin 12–22, ja karkeasti se voidaan vielä jakaa kolmeen eri vaiheeseen: varhaisnuoruus 12–14-vuotiaana, varsinainen nuoruus 15–17-vuotiaana ja jälkinuoruus 18–22-vuotiaana (Aalberg & Siimes 2007, 12, 68). Tässä työssä tarkastellaan edellä olevan jaotteen mukaisesti varhaisnuoria ja varsinaisessa nuoruusiässä olevia, koska tutkimuksen aineisto koostuu 12–18-vuotiaista.

Varhaisnuoruusiässä voimistuu vapautumispyrkimys vanhemmista ja tällöin nuori orientoituu kodin ulkopuolisiin ihmissuhteisiin (Niemelä & Ruth 1989, 99; Aalberg & Siimes 2007, 68–69). Tällöin nuori elää myös intensiivisesti toiveissa, odotuksissa ja unelmissa. Varsinaisessa nuoruusiässä nuori alkaa löytää vastauksia kysymykseen, kuka minä olen, ja hän luo irrallaan olevista vanhemmistaan ja yhdessä toisten nuorten kanssa käsitystä omasta todellisuudestaan ja maailmankuvastaan. (Niemelä & Ruth 1989, 99, 102.) Voidaan sanoa, että nuoruusiässä lapsenomaiset toiveet ja ristiriidat tulevat uudelleen ajankohtaisiksi, minkä vuoksi nuoruutta pidetään ainutlaatuisena mahdollisuutena parantaa tulevaa elämänlaatua (Aalberg & Siimes 2007, 15).

3.2 Nuoruus ja tulevaisuuskuvat

Tulevaisuuteen suuntautumisen merkitys on korostuneimmillaan nuoruudessa, sillä tällöin tehdään myöhemmän elämän kannalta keskeisimpiä valintoja (Nurmi 1983, 3). Ihmisen, etenkin nuorten, ajattelun ja toiminnan merkittävimpiä piirteitä ovat tulevaisuuden tavoitteisiin tai tapahtumiin suuntautuminen (Nurmi 1989b, 1; Sundberg, Poole & Tyler 1983). Nuorten tulevaisuuskuvia tai tulevaisuuteen suuntautumista tutkittaessa niillä tarkoitetaan usein, millaisia toiveita ja unelmia tai pelkoja ja murheita nuorilla on tulevaisuutta kohtaan (Malmberg 1998, 27; Nurmi 1983, 3).

Nuorten tulevaisuuden tutkimus on perusteltua yksilön kehityksen ymmärtämisen kannalta (Nurmi 1983, 1), mutta myös nuorten elämää ohjaavien ja auttavien instituutioiden kannalta

(Nurmi 1983,1; Kasurinen 1999, 3.) Tutkimuksen avulla pystytään myös selvittämään, millaiset tekijät ohjaavat nuorten elämänvalintoja sekä milloin tavoitteiden ja toiveiden realistinen suunnittelu ja toteuttaminen alkavat. Yhä syvemmälle nuorten maailmaan mentäessä pystytään myös selvittämään, miten nuoret nykyään mieltävät mahdollisuutensa toteuttaa omat tavoitteensa ja suunnitelmansa. (Nurmi 1983, 1.)

Nuoren kehitykseen vaikuttaa merkittävästi hänen ympäristönsä, jota voidaan kutsua myös ikäsidonnaiseksi kehitysympäristöksi. Kehitysympäristöihin liittyy läheisesti kehitystehtävien käsite, jolla tarkoitetaan tiettyyn ikään liittyviä normatiivisia haasteita ja vaatimuksia ja ne ovat tyypillisiä tietyille kulttuurille, yhteiskunnalle ja historialliselle ajalle. (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 54–55.) Nuorten tulevaisuuteen liittyvien tavoitteiden onkin todettu yleensä vastaavan näitä kehitystehtäviä, joihin ympäristö on vaikuttanut. Nämä tavoitteet kohdistuvat yleensä koulutukseen, työhön, ammattiin tai perhe-elämään. (Nurmi 1983, 102.) Tulevaisuus hahmotetaan yleensä hyvin henkilökohtaisesti, osana omaa elämää. Kun ihmisiltä kysytään tulevaisuuteen liittyvistä toiveista tai tavoitteista, mainitut asiat liittyvät yleensä nimenomaan näihin omaan elämään liittyviin asioihin. (Nurmi 1995.) Jos henkilöiltä kysytään peloista tai huolenaiheista, tällöin mainitaan usein yleisemmin laajempia kysymyksiä, kuten sodan mahdollisuus tai globaalit uhat. Laajemmat kysymykset siis ymmärretään yleensä uhkana omalle hyvinvoinnille, mutta niitä ei yleensä mainita tulevaisuuden toimintaa suuntaavina tavoitteina. (Nurmi 1985.)

3.3 Nuorten tulevaisuuskuvien yhteys terveyteen

Bellin (1997, 111) mukaan tulevaisuuden tutkimusten pääasiallinen tavoite on ylläpitää tai parantaa ihmisten hyvinvointia. Erityisesti nuorten kohdalla on välttämätöntä ymmärtää nuorten tulevaisuuden toiveita, jotta oivallettaisiin, mistä nuorten kokonaisvaltainen hyvinvointi koostuu (Massey ym. 2008). Nuorten tulevaisuuden toiveiden ymmärtämistä edeltää toiveiden kartoittaminen ja tutkiminen, jotta niiden yhteyttä voidaan arvioida suhteessa terveyteen ja hyvinvointiin. Lasten ja nuorten terveyteen panostaminen on yhteiskunnan kannalta investointia tulevaisuuteen ja tulevaisuuden työvoimaan (ETENE 2009, 13; Konsensuslausuma 2010, 14). Sellaista tutkimustietoa, joka perustuu nuorten ruohonjuuritasoon ja omaan elämänpiiriin tarvitaan kipeästi, jotta oikeista tavoista tukea nuorta osattaisiin vastata nykyistä paremmin (Konsensuslausuma 2010, 123).

Vaikka ihmisen ei ole mahdollista tietää mitään täysin varmaa tulevaisuudestaan, on elämänhallinnan ja toimintakyvyn edellytys, että tulevaisuuden suhteen tehdään erilaisia oletuksia ja arvioita (Rubin 2008). Samalla, kun erilaiset oletukset ohjaavat elämää, niihin liittyvät illuusiot ja hallintakäsitykset elämää ohjaavista tekijöistä näyttävät kantavan ihmisiä vaikeuksien yli. Tällaisia käsityksiä tarvitaan etenkin silloin, kun asiat eivät etene suunnitelmien mukaan tai kun kohdataan vastoinkäymisiä. (Nurmi 1995.) Nuorten omat käsitykset ja kokemukset esimerkiksi mielenterveyttä ennakoivista tekijöistä ovat merkittäviä. Nuorilta tulisi kysyä itseltään yhä useammin, mitä he kokevat, tuntevat ja ajattelevat. (Kinnunen 2011, 114.) Nuorten näkemykset omasta tulevaisuudesta ja elämästä antavat tärkeää informaatiota nuorten hyvinvointia tukevalle työlle (Kinnunen ym. 2010; Rubin 2013). Nuoruuden mielen hyvinvoinnin, depressio-oireiden (Aalto-Setälä, Marttunen, Tuulio-Henriksson, Poikolainen & Lönnqvist 2002; Kinnunen ym. 2010) ja myös tulevaisuuteen suuntautumisen on todettu olevan yhteydessä myöhäisempään mielenterveyteen (Kinnunen ym. 2010). Yksi nuorten hyvinvoinnin edellytyksistä on tulevaisuuteen liittyvä positiivinen toivon horisontti. Nuori on valmis toimimaan sellaisen asian puolesta, jota hän pitää arvokkaana. (Konsensuslausuma 2010, 86.) Myönteisellä ja toiveikkaalla ajattelumallilla on selvä yhteys psyykkiseen hyvinvointiin (Valle ym. 2006, 393).

Yhä monimutkaisempana näyttäytyvä maailma asettaa kuitenkin haasteen, kuinka nuorten usko tulevaisuuteen saadaan pysymään positiivisena ja kuinka heidät saadaan vakuuttumaan siitä, että he pystyvät itse vaikuttamaan tulevaisuuteensa (Rubin 2013). Globaali

markkinatalous, verkostoituminen, tiedonkulun, median ja elektronisen kanssakäymisen reaaliaikaistuminen ovat 2000-luvun todellisuutta, mikä on asettanut nuoret sellaiseen tilanteeseen, jossa selviytymisen edellytykset ovat usein sijoittuneet korkealle. Elämänhallinta muuttuu yhä mutkikkaammaksi, kun identiteetin rakentaminen nopeasti muuttuvassa maailmassa hankaloituu. (Rubin 2002a.)

Terveysongelmat ja haitalliset tottumukset kasautuvat jo nuoruudessa niihin ryhmiin, jotka sijoittuvat aikuisena alempiin koulutus- ja sosiaaliryhmiin. Väestöryhmien välisiä eroja alkaa syntyä jo nuoruudessa ja ne näkyvät terveyden välisissä yhteyksissä. (Konsensuslausuma 2010, 7.) Vaikka omaan tulevaisuuteen vaikuttaminen olisi aktiivista, kulttuurissa ja ympäristössä vallitsevat traditiot sekä ympäristön tarjoamat erilaiset mahdollisuudet ohjaavat myös vahvasti tulevaa elämää (Nurmi 1995). Esimerkiksi aiemman heikon koulumenestyksen on huomattu ennakoivan myös huonoa menestystä tulevaisuudessa, sillä niin sanotut alisuoriutujat ennakoivat epäonnistuvansa tulevaisuudessa tehtävissä asettamalla esteitä onnistumiselleen sen sijaan, että olisivat pyrkineet onnistumaan tehtävien suorittamisessa. Niin sanotut ylisuoriutujat sen sijaan ennakoivat yleensä onnistuvansa koulutyössä ja he uskoivat enemmän omaan menestymiseensä. (Onatsu & Nurmi 1994.) Lisäksi esimerkiksi asuinpaikkaa koskevassa tutkimuksessa Ollila (2008, 212) toteaa, että nuorten tulevaisuuskuvat ovat todella hälyttäviä: eriarvoistuminen kasvaa, kun nuoret pyrkivät muuttamaan ”parempiin” kaupungin osiin tai syrjäseudulta kaupunkiin. Voidaankin olettaa, että tulevaisuus muodostuu sekä yhteisön että yksilön muokkaamana (Mikkonen 2000, 80).

3.4 Nuorten koetun terveyden arvioiminen

Nuorten terveyttä voidaan tarkastella eri tavoin ja erilaisilla mittareilla. Tässä tutkimuksessa terveyttä tarkastellaan nuorten oman määrittelyn mukaisesti. Koettu terveys voidaan määritellä siten, että se on yksilöllinen yleisarvio omasta terveydentilasta. Yksilö on itse tavallisesti paras terveydentilansa arvioija. (Huuhka ym. 1996, 10, 40.) Koettu terveys onkin keskeinen terveyden osoitin. Tästä syystä nuorten tulevaisuuden toiveiden yleisen tarkastelun lisäksi toiveita ja terveyttä haluttiin tarkastella tässä tutkimuksessa myös nuorten koetun terveyden näkökulmasta keskittymällä tutkimaan nuorten tulevaisuuden toiveiden ja koetun terveyden välisiä yhteyksiä.

Koettu terveys niin sanotusti kokoaa yhteen yksilöiden tuntemukset ja tiedot terveydestään (Fogelholm ym. 2007). Oman terveyden arvioon vaikuttaa myös vertailu muihin ihmisiin, joita

yleensä ovat muut ikätoverit (Bjorner ym. 1996; Fogelholm ym. 2007.) Koetulla terveydellä on oma itsenäinen sisältönsä, joka kuvaa yksilön selviytymistä jopa lääketieteellisiä mittauksia paremmin. Huonoksi ilmoitetun koetun terveyden on muun muassa osoitettu olevan vahva kuolleisuuteen viittaava tekijä. (Heistaro, Jousilahti, Lahelma, Vartiainen & Puska 2000.)

On hyvä ottaa huomioon, että ihmisten koetun terveyden arvioon vaikuttavat ainakin osittain sosiaalisesti määrittävät tekijät kuten ikä, sukupuoli ja sosiaalinen asema (Manderbacka 1995, 24, 28). Näiden lisäksi myös koulutuksella ja sosiaalisella asemalla on merkitystä. On todettu, että erityisesti eri elämänvaiheessa olevat ihmiset määrittelevät terveyden eri tavalla. Nuorilla terveys kytkeytyy yleensä hyväkuntoisuuteen, fyysiseen voimaan ja positiivisiin käsitteisiin, kun taas aikuisiällä terveys mielletään laajemmin ja kokonaisvaltaisemmin. Iäkkäillä ihmisillä terveys liitetään enemmänkin toimintakykyyn tai selviytymiseen. (Blaxter 1990, 30–34.)

4 NUORTEN TULEVAISUUDENODOTUKSIIN JA TOIVEISIIN KOHDISTUNUT AIEMPI TUTKIMUS

4.1 Nuorten tulevaisuuteen suuntautumisen monitieteinen tutkimuskenttä

Nuorten tulevaisuuteen suuntautumista on tutkittu erilaisin menetelmin ja erilaisista lähtökohdista sekä näkökulmista. Aihetta on pelkästään Suomessa tutkittu hyvin monitieteisesti. Nuoria ja tulevaisuuteen suuntautumista on tutkittu erityisesti (mm. Nurmi 1983, 1989a, 1989b) psykologian piirissä. Terveystieteellistä tutkimusta on tehty nuorten tulevaisuuteen liittyviin pelkoihin ja toiveisiin pohjautuen (Solantaus 1987; Lindfors, Solantaus & Rimpelä 2012). Nuorisoasian neuvottelukunnan vuosittain julkaisemissa nuorisobarometreissa on pääosin keskitytty käsittelemään nuorten tulevaisuutta laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa. Kasvatustieteellistä tutkimusta on sen sijaan tehty kasvatuksen ja tulevaisuuskasvatuksen viitekehyksessä (mm. Malmberg 1994 ja 1996; Malmberg & Trempala 1997; Mikkonen 2000) ja vertailevaa tutkimusta nuorten asenteista tulevaisuuteen suomalaisten ja venäläisten nuorten välillä (Kasurinen 1999). Lisäksi sosiologisen tieteenalan näkökulmasta on tutkittu suomalaisnuorten tulevaisuuskuvien sisältöä, aikaperspektiiviä ja nuorten käsityksiä omista vaikutusmahdollisuuksista (Rubin 2000) sekä uskontotieteellistä tutkimusta nuorten maailmankuvien muodostumisesta (Helve 1987).

Jan-Erik Nurmi (1983) on tutkinut nuorten tulevaisuuteen suuntautumista ja siihen vaikuttavia tekijöitä haastatteleamalla nuoria heidän tavoitteistaan, toiveistaan ja peloistaan. Lisäksi hän on tutkinut, kuinka nuorten tulevaisuuteen suuntautuminen kehittyy nuoruuden aikana (Nurmi 1989a). Nurmi on myös koonnut olemassa olevien tutkimusten avulla koosteen siitä, kuinka nuoret näkevät tulevaisuutensa (Nurmi 1989b). Nurmen tutkimusten mukaan nuorten toiveet ja tavoitteet kohdistuivat useimmiten ammattiin ja koulutukseen. Myös harrastuksiin, perheeseen, ihmissuhteisiin, kotiin ja varallisuuteen liittyvät tavoitteet ja toiveet olivat taval-lisia. Tulevaisuuteen liittyvät sisällöt näyttivät vastaavan niitä kehitystehtäviä, joita nuoriin tavallisesti kohdistetaan. (Nurmi 1983, 102.)

Nurmen (1989b) kirjallisuuskatsauksen mukaan tutkimukset osoittivat yllättävää samankaltaisuutta nuorten tulevaisuuden kiinnostuksen kohteiden suhteen. Katsauksen mukaan kiinnostavimmiksi asioiksi nousivat työ ja koulutus. Kuitenkin laajemmin tarkasteltuna myös kulttuurisia eroja nousi esille. Esimerkiksi angloamerikkalaisissa (erit. Yhdysvallat ja Kanada)

kulttuureissa nuorten tulevaisuuden odotukset kohdistuivat pääosin vapaa-aikaan ja henkilökohtaiseen onnellisuuteen, kun taas esimerkiksi Intiassa ja Meksikossa korostuivat perhearvot. Yleisesti ottaen kaupungistuneilla alueilla korostuivat koulutus ja ura. Katsaus myös osoitti, että sukupuolella, sosioekonomisella taustalla sekä perheen tuella on selvä vaikutus nuorten tulevaisuuden kiinnostuksen kohteisiin. Esimerkiksi sellaiset nuoret, joilla on paremmat sosioekonomiset lähtökohdat suunnittelevat tulevaisuuttaan huolellisemmin. Lisäksi katsauksen mukaan kokonaisuudessaan suurin osa nuorista on motivoitunut suunnittelemaan tulevaisuuttaan, mutta se pieni osa nuorista, joka ei ole tulevaisuudestaan kiinnostunut, voi olla vaarassa syrjäytyä. (Nurmi 1989b, 27–31.)

Massey ym. (2008) ovat tuottaneet Nurmen (1989b) jälkeen tuoreemman kansainvälisen kirjallisuuskatsauksen käsittelemällä nuorten tulevaisuuden tavoitteita. Katsauksen yhteen veto on samansuuntainen Nurmen kirjallisuuskatsauksen tulosten kanssa, sillä Massey ja kumppaneiden (2008) mukaan yleisimmäksi tulevaisuuden tavoitteeksi nuoret nimesivät työn ja koulutuksen. Myös sosiaaliset suhteet koettiin tärkeiksi tavoitteiksi. Rahaa, suosiota tai valtaa tavoittelivat vain harvat nuorista. Vähemmän yleisiksi tavoitteiksi osoittautuivat myös esimerkiksi tasa-arvoisuus, menestys, kuolema tai armeija. Myös esimerkiksi ukrainalaisnuoria koskeneessa tutkimuksessa (Nikolayenko 2011) nuorten tulevaisuuden toiveet kohdistuivat ensin koulutukseen ja uraan. Näiden lisäksi nuorten toiveiksi lukeutuivat itsensä toteuttaminen, materialistiset asiat sekä fyysinen hyvinvointi (Nikolayenko 2011).

Myös Margaret Robertson ja Sirpa Tani (2013, 6, 11) ovat toimittaneet kansainvälisen katsauksen tutkimuksista, jossa tarkastellaan koululaisten (12—17-v.) näkemyksiä maailmasta ja tulevaisuudesta erilaisista näkökulmista. Katsaus ei ole systemaattinen kirjallisuuskatsaus, vaan ajatuksena on ollut tuottaa katsaus, jossa on nuorten tulevaisuuden näkemyksiin kohdistuvat tutkimukset jokaisesta maanosasta: Australiasta (n = 25), Iso-Britanniasta (n = 10), Chilestä (n = 25), Kolumbiasta (n = 38), Suomesta (n = 132), Keniasta (n = 24), Alankomaista (n = 49), Singaporesta (n = 258), Taiwanista (n = 65) ja Yhdysvalloista (n = 53). Tutkimukset ovat lähestymistavaltaan pääosin laadullisia. Merkittävää oli, että seitsemässä tutkimuksessa, ja siten seitsemässä eri maassa, nuoret nostivat tärkeäksi toiveeksi perheen, kun tuloksia tarkasteltiin siten, että mitkä olivat kaksi tärkeintä tulevaisuuden toivetta tai unelmaa. Perheen lisäksi koulutus ja hyvinvointi nousivat tärkeiksi toiveiksi. Vaikka tutkimuksissa oli mukana nuoria ympäri maailmaa, hyvin erilaisista kulttuureista ja lähtökohdista, tulokset osoittivat yllättävää samankaltaisuutta tulevaisuuden toiveiden suhteen.

Terveystieteen alalle sijoittuvassa tutkimuksessa (Solantaus 1987), joka toteutettiin yhdessä Maailman terveysjärjestön (WHO:n) kanssa, tutkittiin 11–15-vuotiaiden nuorten tulevaisuuteen liittyviä toiveita ja pelkoja Itävallassa, Englannissa ja Suomessa. Ensisijaiseksi tulevaisuuden toiveeksi kaikissa maissa nousi työ, Itävallassa 53 %:lla, Englannissa 79 %:lla ja Suomessa 60 %:lla. Eniten pelkoa tulevaisuuden suhteen koettiin Itävallassa koulua ja opintoja kohtaan (53 %), Englannissa työtä kohtaan (59 %) ja Suomessa sotaa kohtaan (60 %). Lindforsin ym. (2012) toteuttamassa tutkimuksessa tarkasteltiin suomalaisnuorten tulevaisuuteen liittyviä pelkoja kolmella eri vuosikymmenellä (1983, 1997 ja 2007). Tutkimuksen tulosten mukaan nuorten pelot globaaleja ja yhteiskunnallisia tekijöitä kohtaan vähenivät näiden ajanjaksojen aikana, mutta pelot esimerkiksi terveyttä, kuolemaa, yksinäisyyttä ja ihmissuhteita kohtaan kasvoivat. Työtä ja työntekoa kohtaan kokemat nuorten pelot säilyivät lähes samankaltaisina eri vuosien tutkimustuloksia verrattaessa.

Nuorisoasian neuvottelukunnan vuosittain julkaisemissa Nuorisobarometreissä on 1990-luvulla kysytty 15–29-vuotiailta nuorilta tulevaisuudesta laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa (esim. Nuorisobarometri 1995). Näissä barometreissä ei ole eritelty vastaajien henkilökohtaiseen tulevaisuuteen liittyviä odotuksia, toiveita tai pelkoja, vaan niissä on kysytty nuorten käsityksiä ja suunnitelmia tulevan viiden vuoden osalta. Niiden mukaan nuoret näyttivät suhtautuvan tulevaisuuteen suhteellisen myönteisesti, muun muassa työnsaanti-mahdollisuuksien uskottiin yleisesti paranevan (esim. Nuorisobarometri 1995). Lisäksi esille nousi nuorten arvostus koulutusta kohtaan (esim. Saarela 1999, 26.)

2000-luvulla barometreihin on sisällytetty osittain kysymyksiä henkilökohtaisemmista tulevaisuudensuunnitelmista ja toiveista. Esimerkiksi vuonna 2007 (n = 1907) nuorille tärkeimmiksi toiveiksi nousivat pysyvä työsuhde, oma perhe sekä lapsia yhdentoista muun valmiiksi annetun vaihtoehdon joukosta. Tulevaisuudesta kysyttiin vuonna 2007 kysymyksellä: Kuinka tärkeää sinulle on, että 35-vuotiaana olet saavuttanut seuraavia asioita? (Myllyniemi 2007, 90, 122.) Helsinkiläisiin koululaisiin kohdistuneessa tutkimuksessa (Keskinen & Nyholm 2012) tulevaisuudesta kysyttiin kysymyksellä: ”Mitä asioita odostat paljon tulevaisuudeltasi?”. Tutkimuksen mukaan lähes kolme neljäsosaa nuorista odotti tulevaisuudelta mielenkiintoista työtä ja ammattia, 71 % asuntoa ja 63 % kumppanin löytymistä. Tulevaisuuden odotukset liittyivät myös onnellisuuteen, pärjäämiseen, ulkomaille muuttamiseen ja menestymiseen urheilijana. Pelkoihin liittyvässä kysymyksessä eniten vastauksia saivat rahattomuuden, läheisen ihmisen menettämisen, työttömyyden pelko sekä pelko sairastumisesta vakavasti. (Nyholm 2012, 133, 137.)

Suomalaisnuorten tulevaisuuskuvia kartoittavassa tutkimuksessa (Seppänen 2008, 6,34) havaittiin, että nuorten tulevaisuuskuvissa tärkeällä sijalla olivat sosiaaliset suhteet, sitoutuminen ja perhe-elämä. Tutkimuksen mukaan raha ja maine eivät tuoneet onnellisuutta, vaan nuoret kokivat onnen löytyvän läheisistä ihmissuhteista. Urahaaveiden suhteen yrittäminen oli harvalle vaihtoehto, mutta ammattikuvissa oli median ja mainonnan tekijöitä (Seppänen 2008, 34). Helena Helven tutkimuksessa (1987, 241) nuorten maailmankuvista nuoret odottivat integroituvansa tulevaisuudessa yhteiskuntaan, mikä tarkoitti muun muassa ammatin ja työn saamista sekä perheen perustamista. Nuoret myös hahmottivat kyseisen tutkimuksen mukaan yhteiskunnalliset ja maailmanlaajuiset ongelmat ja heillä saattoi olla pelkoja näitä asioita kohtaan, mutta ne eivät kuitenkaan näyttäneet vaikuttavan nuorten omakohtaisiin tulevaisuuden suunnitelmiin ja arvoihin. Esimerkiksi rauha ei ollut nuorten tärkeimpien arvojen joukossa.

Kasvatustieteellisessä nuorten tulevaisuuskuviin liittyvässä väitöskirjassa (2000) Anu Mikkonen on tutkinut nuorten tulevaisuuskuviin perustuvia lähtökohtia tulevaisuuskasvatukseen liittyen. Yksi tutkimuksen tuloksista oli, että nuoret ovat kiinnostuneita tulevaisuudestaan ja, että he suhtautuvat tulevaisuuteen positiivisesti tiedostaen tulevaisuuden ennakoimattomuuden. Myös sosiologiseen tieteenalaan liittyvässä väitöstutkimuksessa nuoruuteen ja tulevaisuuskuviin (Rubin 2000) nuoret kuvasivat omaa tulevaisuuttaan optimistisesti, mutta ulkopuoliseen maailmaan ja itsen ulkopuolella oleviin ulottuvuuksiin liittyvät tulevaisuudenkuvat näyttäytyivät ahdistavilta ja pelottavilta.

4.2 Nuorten tulevaisuuden odotukset ja toiveet tytöillä ja pojilla

Sukupuoliroolit ovat keskeisiä nuoreen kohdistuvien kehitystehtävien säätelijöitä (Nurmi 1983, 10) ja siten sukupuoli heijastuu myös tulevaisuuden odotuksiin. Tyttöjen ja poikien tulevaisuuden toiveissa näyttäisikin olevan eroja monella tavalla (esim. Massey 2008). Pojat näyttävät korostavan tutkimusten mukaan tulevaisuuteen suuntautumisessa enemmän materialistisia asioita, kun taas tytöt korostavat enemmänkin koulutuksellisia ja sosiaalisia tekijöitä sekä terveyteen liittyviä asioita (Malmberg 1994, 44; Hicks 1996, 10; Malmberg 1996).

Malmbergin ja Trempatan (1997) tutkimuksen mukaan pojat näkivät perhe-elämän alkavan myöhemmällä iällä verrattuna tyttöihin ja tytöt näkivät kokonaisuudessaan siirtyvänsä nuoruudesta aikuisuuteen nopeammin kuin pojat. Nurmen (1983, 75; 1989b, 20) ja Massey'n ym. (2008) tutkimusten mukaan tytöillä oli perhettä, avioliittoa sekä ihmissuhteita koskevia toiveita ja tavoitteita poikia enemmän. Poikien tulevaisuuden toiveissa korostuivat sen sijaan tulevaisuuden ammatti ja materialistiset asiat (Nurmi 1989b, 20.) Massey'n ym. (2008) mukaan pojille tärkeiksi tavoitteiksi osoittautuivat sosiaalinen status, menestyminen sekä taloudelliset asiat. Seppäsen (2008, 34) tutkimuksessa sukupuoliroolit näkyivät nuorten vastauksissa selkeästi, esimerkiksi mies oli yleensä se, joka sai houkuttelevan työtarjouksen ulkomailta, ei vaimo.

4.3 Ajan, ympäristön ja iän vaikutus nuorten tulevaisuuden odotuksiin ja toiveisiin

Olemassa oleva poliittinen, taloudellinen, yhteiskunnallinen ja kulttuurinen tila vaikuttaa yleiseen ja sosiaaliseen tietämykseen, eri aikoina eri tavalla (Nurmi 1995; Kasurinen 1999, 177; Massey ym. 2008), ja siten tilalla ja ajalla on vaikutuksensa nuorten tulevaisuuden suuntautumiseen. Nuorilla, kuten ihmisillä yleensä, on taipumus mukautua ympärillään eläviin ajattelutapoihin (Eckersley 1996, 245; Hicks 1996, 5). Keskeisesti nuoren tulevaisuuden suuntautumiseen vaikuttaa myös hänen lähiympäristönsä, erityisesti koti ja vanhemmat (Trommsdorff, Burger & Fuchle 1982, 181–182; Nurmi 1983, 8; Kasurinen 1999, 177; Gardner & Cortina 2006; Massey ym. 2008). Esimerkiksi Gardnerin ja Cortinan (2006) tutkimuksen mukaan vanhempien näkemykset vaikuttavat selkeästi siihen, kuinka positiivisesti tai negatiivisesti nuoret suhtautuvat tulevaisuuteen. Perheen ja kodin lisäksi myös ikätoverien vaikutuksella (Nurmi 1983, 8; Kasurinen 1999, 177; Massey ym. 2008) sekä muilla ympäristö-

tekijöillä on vaikutusta nuoren tulevaisuuden suuntautumiseen. Eri ympäristötekijöiden, kuten eri instituutioiden, median tai koulun, merkitys korostuu erityisesti lapsen varttuessa vanhemmaksi. (Nurmi 1983, 8.)

Nuorten tulevaisuuden toiveita voidaan tarkastella myös iän suhteen, sillä ikä näyttäisi olevan jossain määrin yksi tekijä, mikä määrittää ja vaikuttaa tulevaisuuden suuntautumiseen ja toiveisiin nuorten itsesäätelyn kehittymisen rinnalla (Trommsdorff ym. 1982; Massey ym. 2008). Iän avulla voidaan selvittää esimerkiksi sitä, milloin tavoitteiden ja toiveiden realistinen suunnittelu alkavat (Nurmi 1983). Mitä lähemmäs 20 ikävuotta lähestytään, sitä kiinnostuneempia ja orientoituneempia nuoret ovat tulevaisuuden suhteen (Nurmi 1989b, 30; Steinberg ym. 2009.) Iän myötä nuorten taidot myös kehittyvät tulevaisuuden suunnittelun suhteen, sillä iän myötä kognitiivinen kypsyminen lisääntyy, mikä vaikuttaa siihen, että tavoitteiden asettamisessa huomioidaan asioita laajemmin ja monimutkaisemmin. Lisäksi iän myötä nuorten taito näyttäisi kasvavan sen suhteen, että he osaavat paremmin ja realistisemmin mukauttaa tavoitteensa suhteessa omiin mahdollisuuksiinsa ja rajoituksiinsa. (Massey ym. 2008.)

Nurmen (1983, 75) tutkimuksen mukaan iällä oli keskeisin merkitys tulevaisuuden sisältöjen määrittelyssä, sillä esimerkiksi 15- ja 18-vuotiailla nuorilla oli koulutukseen liittyviä tavoitteita selvästi enemmän kuin 11-vuotiailla ja perheeseen ja avioliittoon liittyvät tavoitteet ja suunnitelmat sekä omaan terveyteen liittyvät pelot lisääntyivät iän myötä. Myös Salmela-Aron, Aunolan ja Nurmen (2007) tutkimuksen tulokset olivat samansuuntaiset, sillä mitä vanhemmasta nuoresta oli kyse, sitä enemmän heidän tavoitteensa liittyivät työhön tai perheeseen ja sitä vähemmän heillä oli esimerkiksi ystävyysliittymiä toiveita. Tämän lisäksi on todettu, että mitä enemmän nuorilla on perheeseen liittyviä tavoitteita, sitä aiemmin he avioituvat ja saavat lapsia (Salmela-Aro & Nurmi 1997; Salmela-Aro ym. 2007).

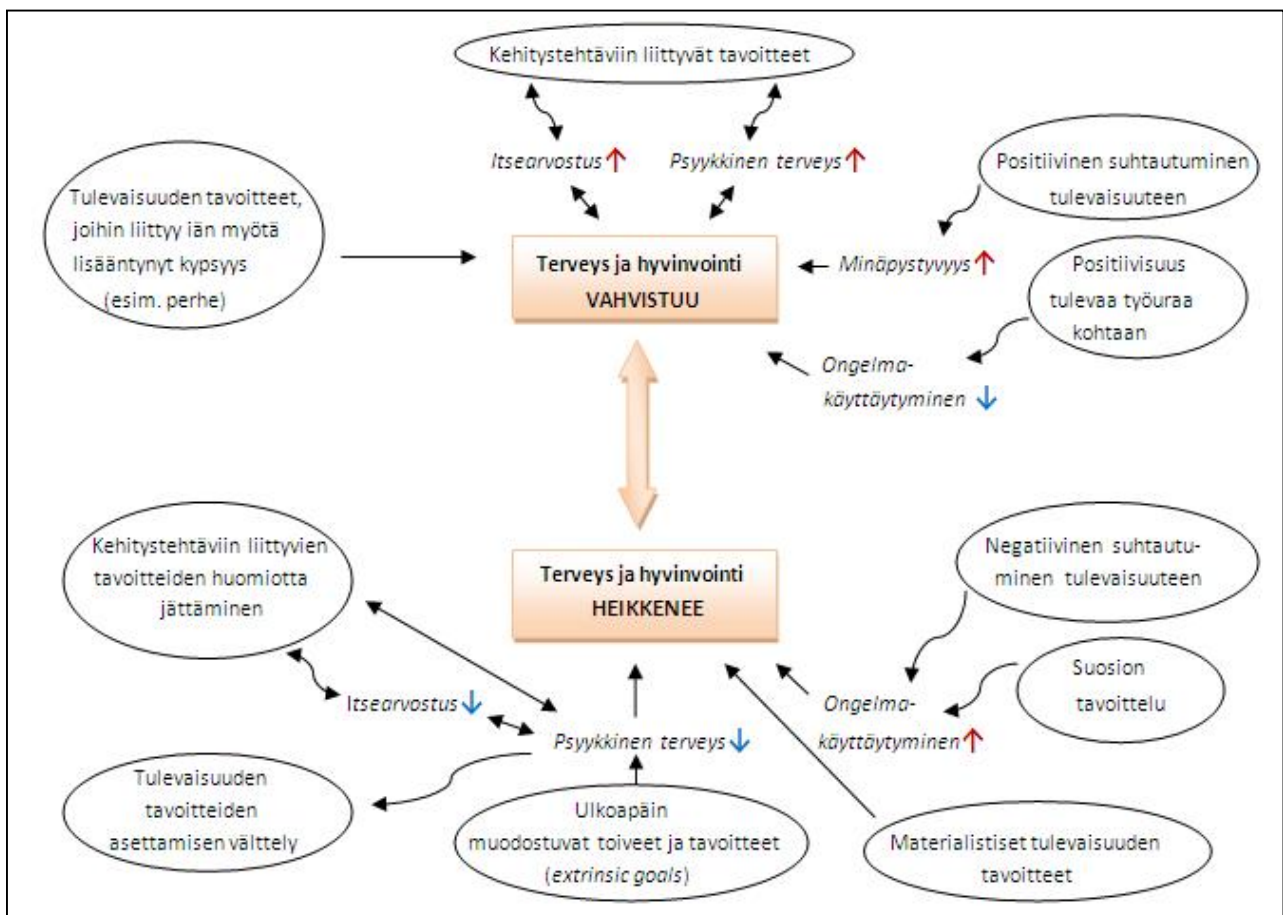
Salmela-Aron ym. (2007) mukaan vanhemmilla nuorilla on enemmän työhön ja perheeseen liittyviä tavoitteita, kun taas ystäviin liittyvät tavoitteet vähenevät. Helven (1987, 241) tutkimuksen mukaan 8-vuotiaat iloitsivat kodista ja perheestä, 11-vuotiaat ystävistä sekä 17- ja 20-vuotiaat nuoret elämästä yleensä. Vaikka kiinnostus tulevaisuutta kohtaan iän myötä kasvaa, iäkkäämmillä nuorilla näyttää olevan nuorempiin verrattuna negatiivisempi asenne tai enemmän pelkoja tulevaisuuden suhteen (Helve 1987, 241; Eckersley 1996).

4.4. Nuorten tulevaisuuden toiveiden yhteys terveyteen ja hyvinvointiin

Nuorten hyvinvointia ja etenkin psyykkistä hyvinvointia on tarkasteltu tulevaisuuden tavoitteiden kautta. Psyykkinen hyvinvointi ja henkilökohtaiset tavoitteet ovat monin tavoin yhteydessä toisiinsa, sillä esimerkiksi ne henkilökohtaiset tavoitteet, jotka auttavat ihmistä tulevien kehitystehtävien ja haasteiden ratkaisussa (esimerkiksi työ tai perhe), näyttävät johtavan hyvään psyykkiseen hyvinvointiin. Sen sijaan näiden tavoitteiden huomiotta jättäminen vaikuttaa psyykkiseen terveyteen päinvastaisesti lisäten esimerkiksi masennusta. (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 158–169.) Esimerkiksi itsetunnon heikot ja pahoinvoivat nuoret keskittyvät useammin itseensä kuin normatiivisiin tavoitteisiin, jolloin perinteiset nuorelle asetetut tavoitteet jäävät vähemmälle (Salmela-Aro & Nurmi 1997). Tällöin varautuminen tuleviin kehitystehtäviin tai haasteisiin voi olla heikompaa. Samanlaisia tutkimustuloksia on saatu syömishäiriöisten ja mielenterveydellisiä ohjantapalveluja käyttävien kohdalla (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 169). Ihmisten tavoitteiden ja hyvinvoinnin välinen yhteys voi olla myös oravanpyörä, sillä tehtävään, ympäristöön ja kehitystehtäviin suuntautuneet tavoitteet johtavat itsearvostuksen ja psyykkisen hyvinvoinnin lisääntymiseen, jotka taas jatkossa vaikuttavat henkilökohtaisten tavoitteiden luomiseen tai päinvastoin negatiivisella kiertellä (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 158–169).

Nuorten tulevaisuuden toiveita ja niiden suhdetta terveyteen on tutkittu myös nuorten ongelmakäyttäytymisen näkökulmasta. Nuorten ongelmakäyttäytyminen ilmenee yleensä varhaisena tupakoinnin, alkoholin ja huumeiden käytön aloittamisena sekä ennen aikaisena sukupuolielämänä (Aalberg & Siimes 2007, 271). On todettu, että nuorten sosiaaliset tavoitteet, kuten esimerkiksi suosion tavoittelu, näyttävät lisäävän ongelmakäyttäytymisen riskiä (Massey ym. 2008). Myös tulevaisuuteen negatiivisesti suhtautuvilla on todettu positiivisesti suhtautuviin verrattuna suurempi riski tällaiselle käytökselle (Robbins & Bryan 2004; Chen & Vazsonyi 2011). Lisäksi sellaisilla nuorilla, joilla on positiivinen suhtautuminen tulevaisuuteen, esimerkiksi työhön, perheeseen tai terveyteen liittyen, on todettu olevan korkeampi minäpystyvyys (*self-efficacy*) koulunkäyntiin liittyen (Hawley McWhirter & McWhirter 2008). Näiden lisäksi ammatillisiin ja työtä koskeviin toiveisiin liittyen on todettu, että nuorten positiivisuus tulevaisuuden työuraa kohtaan ehkäisee ongelmakäyttäytymisen (esim. alkoholin tai huumeiden käytön) ilmenemistä nuoruuden aikana (Skorikov & Vondracek 2007). Sen sijaan, kun Crum, Storr ja Anthony (2005) tarkastelivat opiskeluun liittyvien tavoitteiden yhteyttä nuorten alkoholinkäyttöön, oli tuloksena se, että edellä mainituilla tekijöillä ei havaittu yhteyttä.

Salmela-Aron ja Nurmen tutkimuksen (1997) mukaan sellaisten tulevaisuuden tavoitteiden (esim. perheeseen liittyvät tavoitteet), joihin liittyy iän myötä lisääntyvä kypsyys, on todettu lisäävän subjektiivista hyvinvointia. On todettu myös, että jos tulevaisuuden tavoitteena ovat materialistiset asiat, ne näyttävät viittaavan heikompaan hyvinvointiin (Kasser & Ryan 1993; Ryan, Little, Sheldon, Timoshina & Deci 1999), ja näiden niin sanottujen ulkoapäin muodostuvien tavoitteiden (*extrinsic goals*) yleisyys näyttää lisäävän terveydelle epäedullista käyttäytymistä, kuten tupakointia (Williams, Cox, Hedberg & Deci 2006). Massey ym. (2008) toteavatkin yhteenvedon kaltaisesti kirjallisuuskatsauksessaan, että niin sanotut ulkoapäin muodostuvat tavoitteet näyttävät lisäävän nuorten ongelmakäyttäytymistä ja tällaisilla tavoitteilla näyttää olevan yhteyttä heikompaan psyykkiseen terveyteen. Näiden lisäksi nuorten psyykkistä terveyttä on tarkasteltu tulevaisuuden tavoitteiden näkökulmasta, sillä nuorten ahdistuneisuus (Dickson & Mcleod 2004) ja masentuneisuus Dickson & Mcleod 2006) vaikuttaa nuoriin siten, että he näyttävät välttelevän tulevaisuuden tavoitteidenasettamista. Kuvioon 1 olen koonnut tekijöitä nuorten tulevaisuuden toiveiden sekä terveyden ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä.

Kuvio 1. Nuorten tulevaisuuden toiveiden sekä terveyden ja hyvinvoinnin yhteyteen liittyviä tekijöitä

5 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, mitä 12–18-vuotiaat nuoret toivovat tulevaisuudelta ja kuinka nuorten koettu terveys on yhteydessä heidän tulevaisuuden toiveisiinsa. Tutkimus perustuu vuoden 2009 nuorten terveystapatutkimuksen kyselyaineistoon. Yksityiskohtaiset tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia ovat suomalaisnuorten tulevaisuuteen liittyvät toiveet vuonna 2009?
2. Miten nuorten tulevaisuuden toiveet eroavat tytöillä ja pojilla sekä eri ikäryhmissä?
3. Miten nuorten itse arvioima terveydentila on yhteydessä nuorten tulevaisuuden toiveisiin?

6 TUTKIMUSAINEISTO

Tutkimusaineistona käytetään Nuorten terveystapatutkimusta vuodelta 2009. Tutkimus perustuu aineiston yhteen avoimeen kysymykseen, joka on: Kun ajattelet elämääsi ja tulevaisuuttasi yleensä, mitä kolmea asiaa TOIVOT eniten. Kysymyksen jälkeen on kolme tyhjää riviä (numeroituina 1–3), joille nuoret voivat kirjoittaa vastauksensa. Tämä kysymys on sisällytetty kyselyyn täsmälleen samanlaisena viisi kertaa, vuosina 1983, 1993, 2007 ja 2009. Tässä työssä analysoidaan vuoden 2009 vastauksia, jotka muodostivat tuoreimman aineiston tutkielmaa aloitettaessa.

Tulevaisuuden toiveita tarkastellaan ikä- (12-, 14-, 16- ja 18-vuotiaat) ja sukupuoliryhmittäin. Näiden lisäksi työssä hyödynnetään Nuorten terveystapakyselyn kahdeksattatoista kysymystä nuorten koetusta terveydestä, jonka vastausvaihtoehdot ovat: ”Mitä mieltä olet terveydentilastasi? Onko se tällä erittäin hyvä, melko hyvä, keskinkertainen, melko huono tai erittäin huono?” Kysymys on sisällytetty kyselyyn samankaltaisena vuodesta 1981 alkaen.

Nuorten terveystapakysely on valtakunnallinen postikysely, jossa on seurattu 12–18-vuotiaiden terveyttä ja terveystottumuksia vertailukelpoisin menetelmin joka toinen vuosi vuodesta 1977 alkaen. Kyselylomake koostuu kahdestatoista sivusta ja kysymyksiä on keskimäärin 80–90. Tulevaisuutta kartoittava avokysymys on sijainnut aina kyselyn alkuosassa, heti yleisten taustatietoja kartoittavien kysymysten jälkeen ja ennen terveystottumuksia kartoittavia kysymyksiä. (Rainio ym. 2009, 13,20.)

Tutkimusaineistot koostuvat valtakunnallisesti kerätyistä edustavista otoksista. Tutkimusvuosien alussa otokseen kuuluivat kaikki tiettyinä peräkkäisinä heinäkuun päivinä syntyneet nuoret ja myöhemmin vuosina mukana olivat myös muiden kesäkuukausien syntymäpäiviä. Vuonna 2009 nuorten oli mahdollista täyttää kysely paperiselle lomakkeelle tai sähköiselle internet-lomakkeelle. Vastaamattomille nuorille lähetettiin kolme uusintakyselyä. Kyselyyn vastanneiden määrä vuonna 2009 oli 5516 (56 %). Vastausprosentit olivat pojilla 45 % ja tytöillä 66 %. Osallistumisprosentit vaihtelivat eri-ikäisillä vastaajilla (kts. taulukko 1.). (Rainio ym. 2009, 13, 20–21.) Nuorten tulevaisuuden toiveisiin liittyvään kysymykseen vastasi 5096 (52 %) henkilöä ja nuorten koettuun terveyteen liittyvään kysymykseen vastasi 5453 (56 %) nuorta.

Taulukko 1. Vastanneiden lukumäärät ja vastausprosentit Nuorten terveystapatutkimuksen kyselyssä vuonna 2009 sukupuolen ja iän mukaan.

Vastanneiden lukumäärä			
Sukupuoli ja ikä			
Pojat		Tytöt	
12-vuotiaat	326	12-vuotiaat	356
14-vuotiaat	735	14-vuotiaat	999
16-vuotiaat	690	16-vuotiaat	962
18-vuotiaat	537	18-vuotiaat	911
yhteensä	2288	yhteensä	3228
Kaikkien vastanneiden määrä yhteensä 5516			

Vastausprosentti			
Sukupuoli ja ikä			
Pojat		Tytöt	
12-vuotiaat	53	12-vuotiaat	68
14-vuotiaat	50	14-vuotiaat	68
16-vuotiaat	47	16-vuotiaat	70
18-vuotiaat	36	18-vuotiaat	61
yhteensä	45	yhteensä	66
Kaikkien vastausprosentti yhteensä 56 %			

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TUTKIMUSMENETELMÄT

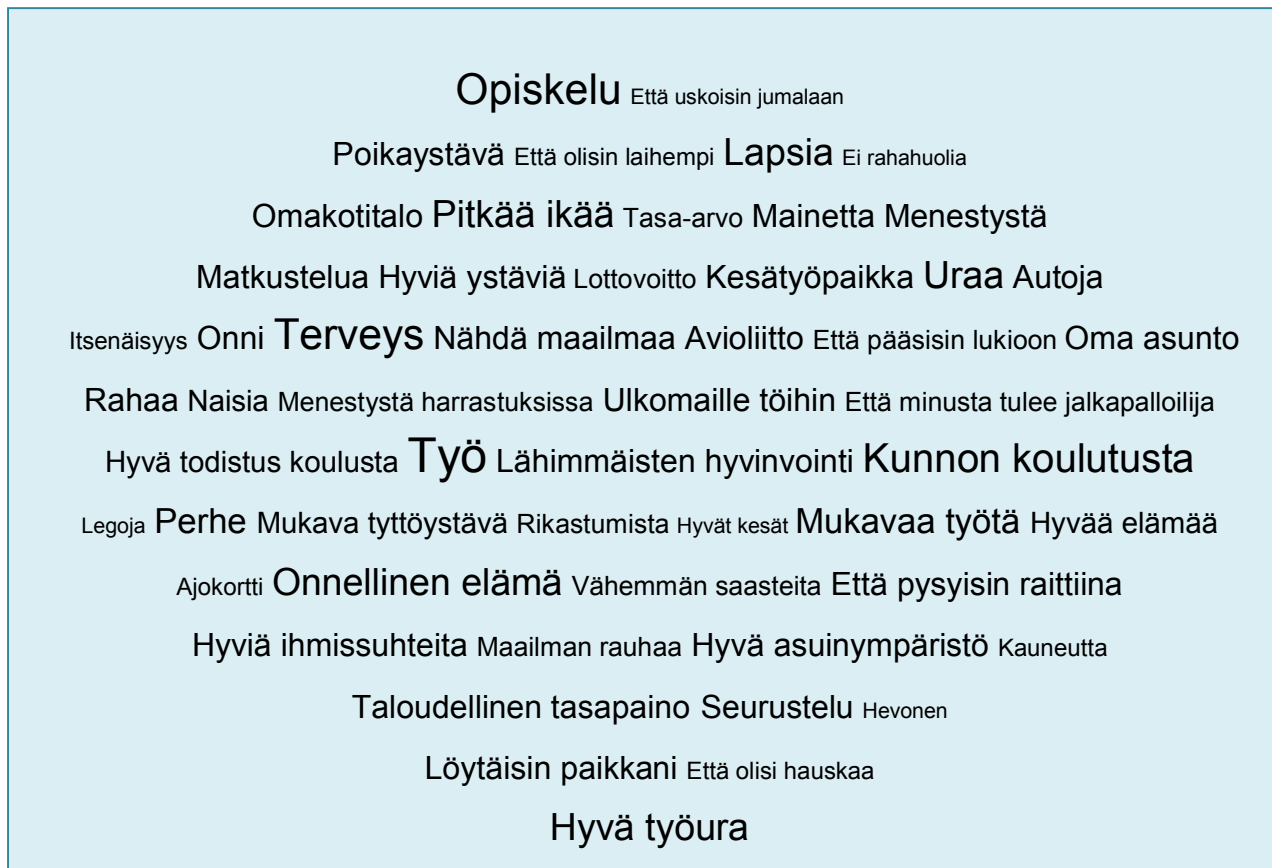
7.1 Tutkimusmenetelmät

Tämän tutkimuksen analyttinen lähestymistapa on sekä laadullinen että määrällinen. Nuorten raportoimat tulevaisuuden toiveet analysoitiin sisällönanalyysin periaatteita noudattaen tiivistäen ja luokitellen ne laajemmiksi osa-alueiksi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 104–105). Näiden osa-alueiden eli kategorioiden muodostamisen jälkeen aineiston analysoinnissa käytetään apuna tilastollisia menetelmiä. Tutkimusotteita voidaan käyttää rinnakkain, sillä jonkin otteen tai menetelmän käyttäminen ei sulje pois toista. Tutkimusotteiden yhdistämistä voidaan kutsua triangulaatioksi. Tutkimustehtävä, tutkimusongelma ja tutkimustilanne määrittävät, minkälaisia työkaluja valitaan milloinkin tutkimusaineiston tarkasteluun. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

7.2 Laadullinen analyysi

7.2.1 Aineiston esikoodaus

Nuoret olivat vastanneet tulevaisuuden toiveisiin liittyvään avokysymykseen melko lyhyesti kolmelle eri riville. Usein yhdelle riville oli vastattu yhdellä sanalla, esim. *terveys* tai *perhe*, mutta vastauksista löytyi myös lausemuotoisia vastauksia ja osa nuorista oli luetellut useampiakin toiveita (kuvio 2.). Nuorista vain yhden toiveen oli esittänyt 3 %, kaksi toivetta 5,6 %, kolme toivetta 74,8 %. Neljä toivetta 7,9 % ja viisi toivetta 1,1 %. Sellaisia vastaajia, jotka eivät olleet vastanneet kyselyssä tähän kysymykseen lainkaan, oli 420 henkilöä (7,6 %). Tämän kaltaiset vastaukset tulkittiin tässä tutkimuksessa puuttuviksi. Kysymykseen vastanneiden kokonaislukumäärä oli siis 5096 (52 %) nuorta.

Kuvio 2. Nuorten tulevaisuuden toiveita esikoodausvaiheessa

Kysymyksen muotoilussa ei annettu ohjetta siitä, että toiveet tulisi listata tärkeysjärjestykseen, minkä vuoksi kaikkia toiveita tarkastellaan yhtä merkityksellisinä. Vaikka nuorten vastaukset olivat lyhyitä, aineiston analysoinnissa hyödynnetään aineistolähtöisen sisällönanalyysin periaatteita muodostaen yksittäisistä toiveista laajempia kategorioita. Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan erittelemällä sekä yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen. Sen avulla pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 104–105.)

Vuosien 1983 ja 1993 vastaukset olivat jo esikoodattu elektroniseen muotoon, mutta vuoden 2009 vastaukset olivat koodaamatta. Tätä tutkimusta varten esikoodasin vuoden 2009 vastaukset siten, että hyödynsin aikaisemmin luotuja esikoodauslistoja. Kävin vuoden 2009 toiveet läpi esikoodaten ne samalla tavoin kuin edellisten vuosien vastaukset. Apuna käytin Microsoft Excell taulukkolaskentaohjelmaa ja sen find-toimintoa. Vastaukset sijoitin yksi kerrallaan esikoodauslistalle eri numerokoodein. Aikaisemmin luodulla listalla oli 1535 erilaista toivevaihtoehtoa, esimerkiksi *hyvä ammatti*, *puoliso tai auto*. Jos sopivaa vaihtoehtoa ei valmiista listasta löytynyt, loin listalle uuden toiveen. Uusia toivevaihtoehtoja ei ollut tarvetta

luoda montaa, sillä tässä vaiheessa toiveita ryhmiteltiin jo hieman tiiviimpään muotoon. Esimerkiksi samaan toivevaihtoehtoon sijoitettiin *opiskelumahdollisuuksia, hyvä/ haluamani/ mieluisa opiskelupaikka tai jatko-opiskelupaikka*. Tai toisena esimerkkinä samaan vaihtoehtoon liitettiin: *puoliso, kumppani, hyvä avioliitto, hyvä vaimo/ mies, avopuoliso*.

Vaikka esikoodausvaiheessa tehtiin jo tiivistystä, löytyy toivevaihtoehtoista hyvin samankaltaisiakin vaihtoehtoja hieman eri sanamuodoin. Näitä Excel taulukkolaskentaohjelman find-toiminto ei koodattaessa ollut löytänyt tai koodaaja ei ollut jostain muusta syystä löytänyt jo olemassa olevaa vaihtoehtoa. Erillisinä vaihtoehtoina listalta löytyvät esimerkiksi *hyvät suhteet läheisiin ja perhesuhteet/ ystävyysuhteet pysyvät hyvinä*. Listalta löytyy myös sellaisia vaihtoehtoja, joita ei voinut yhdistää jo olemassa oleviin vaihtoehtoihin vielä tässä vaiheessa. Tällaisia olivat esimerkiksi *”olis joka päivä hyvää ruokaa”, ”että keksin mikä minusta tulee isona”* tai *”että oppisin kunnolla elämään Jumalan tahdon mukaan”*. Esikoodauslistalle muodostui lopulta 1545 erilaista toivetta.

7.2.2 Kategorioiden muodostus

Aineiston kokonaisuus tuli minulle tutuksi jo esikoodausvaiheessa, minkä koin etuna. Tästä huolimatta kävin tutkimusaineistoa läpi vielä useita kertoja kokonaiskuvan saamiseksi siirtyessäni analyysin seuraavaan vaiheeseen, sillä esikoodaamisen jälkeen aineisto oli valmis eri kategorioiden muodostamista varten. Kvalitatiivisen analyysin tarkoitus on kuvailun, luokittelun ja yhdistelyn kautta luoda tutkittavasta kohteesta kokonaiskuva purkamalla aineiston tieto eri kategorioihin, joita järjestelemällä ja yhdistelemällä aineiston rakenne ja piirteet saadaan esiin (Dey 1993, 30–31). Kategorioiden muodostaminen on analyysin kriittisin vaihe, koska tutkija päättää oman tulkintansa mukaan, millä perusteella eri ilmaisut kuuluvat samaan tai eri kategoriaan (Tuomi & Sarajärvi 2002, 103). Kategorioiden muodostusta varten kävin esikoodattua aineistoa läpi useita kertoja hahmotellen esiin nousevia teemoja. Kategoriat rakensin juuri tästä aineistosta nousseiden toiveiden pohjalta.

Eri kategorioita muodostui kaksikymmentäyksi kappaletta, joita olivat:

1. Oma terveys
2. Perhe, kumppanuus, rakkaus
3. Poika-/ tyttöystävä
4. Onnellisuus, tyytyväisyys elämään, hyvä elämä

5. Oma asunto/ koti/ talo, itsenäistyminen
6. Opiskelu, haluamani koulutus/ opiskelupaikka; itsensä kehittäminen
7. Työpaikka, haluamani työpaikka/ ammatti, vakituinen työ
8. Raha, taloudellinen toimeentulo/ tasapaino
9. Rikastuminen, paljon rahaa
10. Materia, omistaminen
11. Valtaa, mainetta, suosiota
12. Muiden/ lähimmäisten hyvinvointi ja terveys
13. Ihmissuhteet, ystävyys
14. Matkustelu, ulkomaat
15. Harrastaminen, vapaa-aika
16. Ulkonäkö (laihempi, kauniimpi, pidempi jne.)
17. Rauha, maailmarauha, yhteiskunnan yleinen hyvinvointi
18. Usko, uskonto
19. Menestyminen/ pärjääminen
20. Luonto
21. Muut

Kategorioiden muodostaminen oli pääosin selvää ja selkeää, kun aineiston sisältö ja kokonaisuus alkoi hahmottua ja tuli tutuksi. Jaotteluun liittyi myös haastavia ja pohdintaa herättäviä kohtia. Esimerkiksi menestymiseen liittyvät vaihtoehdot eivät olleet yksiselitteisiä kategorioiden osalta. Vaihtoehdot saattoivat olla esimerkiksi: *"menestys perhe-elämässä"*, *"menestys opinnoissa"* tai *"menestyminen työelämässä"* ja nuoret olivat saattaneet vastata vain *"menestyminen"* tai *"pärjääminen"*. Päädyin tämän aiheen kohdalla sellaiseen jaotteluun, että jos menestymiseen liittyen mainittiin selkeästi, missä haluaa menestyä, sijoitin toiveen siihen kategoriaan, mitä menestyminen koskee. Esimerkiksi *"menestys perhe-elämässä"* kategorioitui kohtaan 2: perhe, kumppanuus, rakkaus. Jos nuoret mainitsivat pelkän menestymisen, sijoitin sen kategoriaan 19: menestyminen/ pärjääminen. Perustelen tätä ratkaisua sillä, että mielestäni pelkän *"menestymisen"* mainitseminen toiveena viittaa erilaiseen viitekehykseen kuin esimerkiksi juuri *"menestyminen perhe-elämässä"*. Menestyminen perhe-elämässä nivoutuu mielestäni selvästi toiveeseen saada perhe ja siten kategoriaan kaksi ja *"menestyminen opinnoissa"* liittyy selvästi koulutukseen ja opintojen aihe-alueeseen.

Halusin myös tässä vaiheessa vielä erottaa rahan ja taloudellisten toiveiden suhteen paljon rahaa tai rikastumista koskeneet toiveet ja selvästi taloudellista toimeentuloa ja tasapainoa

koskeneet toiveet (kategoriat 8. Ja 9.), sillä aineistosta nousi selvästi esille ero niiden suhteen. Merkityksellisesti toiveet rikastuminen ja taloudellinen tasapaino eroavat toisistaan. Myös viides kategoria (oma asunto/ koti/ talo, itsenäistyminen) oli pohdintaa herättävä, sillä nuorten lyhyistä vastauksista ei aina ollut selvästi tulkittavissa tarkoittaako esimerkiksi toive *"oma asunto"* materiaan liittyvää toivetta vai enemmänkin itsenäistymistä koskevaa toivetta. Päädyin kategorioinnissa siihen, että jos toiveessa oli maininta OMA asunto, koti tai talo tai selvä toive itsenäistymisestä yhdistetään toive kategoriaan viisi. Jos toiveena oli pelkästään esimerkiksi *"omakotitalo"*, *"talo"* tai *"hieno asunto"* päädyin liittämään sen kategoriaan 10. (materia, omistaminen). Kymmenenteen kategoriaan valikoituivat myös esimerkiksi: *"auto"*, *"hevosia"* tai *"meikkejä"*.

Kategorioista 2. Ja 3. olisi voinut muodostaa myös vain yhden kategorian, mutta koska perheen perustamisella ja tyttö-/ poikaystävä –toiveella oli mielestäni selvä ero, halusin sijoittaa nämä toiveet vielä eri kategoriaan. Perustelen tätä sillä, että esimerkiksi 12-vuotiaan toive seurustelusta on eri asia kuin toive perheestä tai lasten saamisesta. Vaikka rakkaus ja rakastuminen liittyvät varmasti myös seurusteluun, voidaan useimmiten kuitenkin puhua varmasti ihastumisesta, tämän vuoksi rakkaus liittyi mielestäni selkeämmin perheen ja kumppanuuden aihealueeseen, joka kategorioitui niin sanotusti vakavammaksi aihealueeksi seurusteluun verrattaessa. Tämän vuoksi esimerkiksi sellaiset toiveet, kuten *"rakkaus"* tai *"rakkautta"* tuli sijoitetuksi kategoriaan 2. perheen ja kumppanuuden rinnalle.

Ystävyyteen ja ihmissuhteisiin sekä onnellisuuteen liittyviä kategorioita on tärkeä tarkentaa myös tässä vaiheessa. Ensiksi mainittuun kategoriaan valikoitui selvästi ystävyyteen liittyvät toiveet, mutta myös ystävyyden kaltaiset ihmissuhdetoiveet. Tällaisia toiveita olivat esimerkiksi *"ihmisiä ympärilleni"* tai *"hyvät sosiaaliset suhteet"*. Onnellisuuteen tai hyvään elämään liittyvään kategoriaan yhdistyi aiheeseen eri sanamuodoin liittyviä asioita. Tällaisia olivat esimerkiksi *"onnellista elämää"*, *"onnea"*, *"elämänilo"*, *"että osaisin tehdä oikeita valintoja elämässäni"* tai *"että voisin olla tyytyväinen siihen, mitä teen"*.

Tulosten mukaan kolme kategoriaa kahdestakymmenestä yhdestä muodostui hyvin pieneksi, sillä niihin liittyviä toiveita mainittiin vain alle 0.6 % kertaa. Tämän vuoksi liitin nämä kategoriat siihen kategoriaan, mikä oli lähinnä kyseistä aihealuetta. Ulkonäköön liittyvä kategoria yhdistyi samaan kategoriaan vallan, maineen ja suosion kanssa, luonto yhdistyi yhteiskunnan yleisen hyvinvoinnin kanssa liittyvään kategoriaan sekä uskonnon liitin kategori-

aan muut. Kategoriaan muut sisältyy hyvin monenlaisia toiveita epäselvistä vastauksista hyvin yksittäisiin (esimerkiksi *"että Mikko huomaisi minut"*, *"että Iron Maiden tulee Suomeen"*) tai juuri uskontoon tai vaikkapa itsetuntoon liittyviä toiveita. Niin sanottuja alakategorioita jäi kategorioiden yhdistämisen jälkeen jäljelle kahdeksantoista (kuvio 3.).

Kuvio 3. Nuorten tulevaisuuden toiveet alakategorioiden mukaan

Alakategorioita ei ole listattu tässä vaiheessa minkäänlaiseen tärkeysjärjestykseen. Näistä kategorioista muodostin vielä tiiviimmät aihealueet eli yläkategoriat (kuvio 4.), joita muodostui yhdeksän: 1. Sosiaaliset suhteet, 2. Terveys ja hyvinvointi, 3. Yhteiskunnan hyvinvointi, 4. Onnellisuus, tyytyväisyys elämään ja menestyminen, 5. Opiskelu ja itsenäistyminen, 6. Työ, 7. Raha, materia ja ulkoinen menestyminen, 8. Vapaa-aika ja matkustelu, 9. Muut. Yläkategoriat tiivistävät nuorten tulevaisuuden toiveet vielä laajempiin kokonaisuuksiin ja niiden avulla jäsennetään myös tulosten esittämisjärjestystä. Varsinaiset tulokset esitetään kuitenkin alakategorioiden mukaan, jotta tutkimuksen kannalta ei menetettäisi mitään olennaista tietoa. Yläkategoriat olisivat mahdollistaneet varsinaisten tulosten esittämisen laajempina kokonaisuuksina, mutta tällöin tutkimustulokset olisivat mielestäni tiivistyneet liian suuriksi

kokonaisuuksiksi ja tulokset olisivat saattaneet antaa vääristynyttäkin tietoa. Näiden seikkojen vuoksi päädyin esittämään tutkimustulokset alakategorioiden mukaan ja yläkategorioiden merkitykseksi muodostui tulosten esittämistavan jäsentäminen.

Kuvio 4. Nuorten toiveet yläkategorioiden mukaan

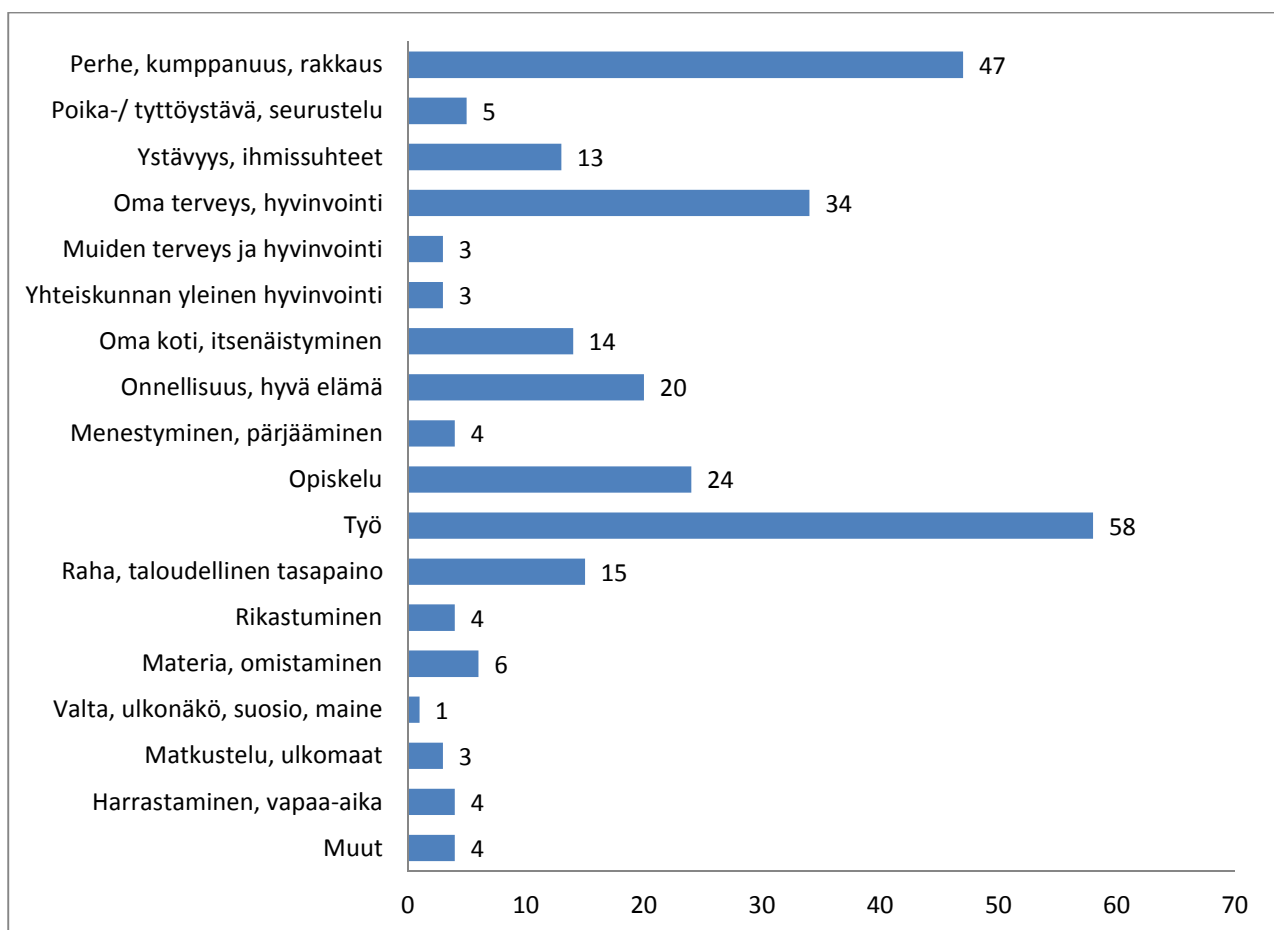
7.3 Tilastolliset menetelmät aineiston analysoinnissa

Tutkimuksen määrällisen aineiston analyysit tehtiin IBM SPSS 19 tilasto-ohjelmalla, jonne esikoodatut toiveet ja niiden perusteella luodut kategoriat vietiin. Tutkimusaineiston määrällisen tarkastelun lähtökohtana oli laadullisesti luodut kategoriat, joita kuvailtiin prosenttija-kaumilla. Tämän lisäksi nuorten tulevaisuuden toiveiden yhteyttä sukupuoleen, ikään ja koettuun terveyteen sekä iän yhteyttä erikseen tytöillä ja pojilla tarkasteltiin ristiintaulukon ja χ^2 -testin avulla.

8 TULOKSET

8.1 Mitä nuoret toivoivat tulevaisuudelta?

Tulosten mukaan nuorten yleisin esittämä toive liittyi työhön (58 %). Prosenttiosuudella tarkoitetaan tässä työssä osuuksia niistä nuorista, jotka olivat maininneet tarkasteltavissa olevan toiveen. Nuoret olivat voineet raportoida yhden tai useamman toiveen tulevaisuuden toiveista kysyttäessä. Toiseksi yleisin toivekategoria liittyi perheeseen, kumppanuuteen ja rakkauteen (47 %). Omaan terveyteen ja hyvinvointiin (34 %) sekä opiskeluun (24 %) liittyvät toiveet olivat seuraavaksi yleisimpiä. Onnellisuutta ja yleisesti hyvää elämää elämältään toivoi 20 % nuorista. Nuoret esittivät vähemmän materiaan ja ulkoiseen menestymiseen liittyviä toiveita, kuten rikastumiseen (4 %) tai valtaan, suosioon ja ulkonäköön (1 %) liittyviä asioita. Myös harrastamiseen (3,6 %), matkusteluun (3,4 %) ja yhteiskunnan yleiseen hyvinvointiin (3,2 %) liittyviä asioita toivottiin melko vähän. (Kuvio 5.)

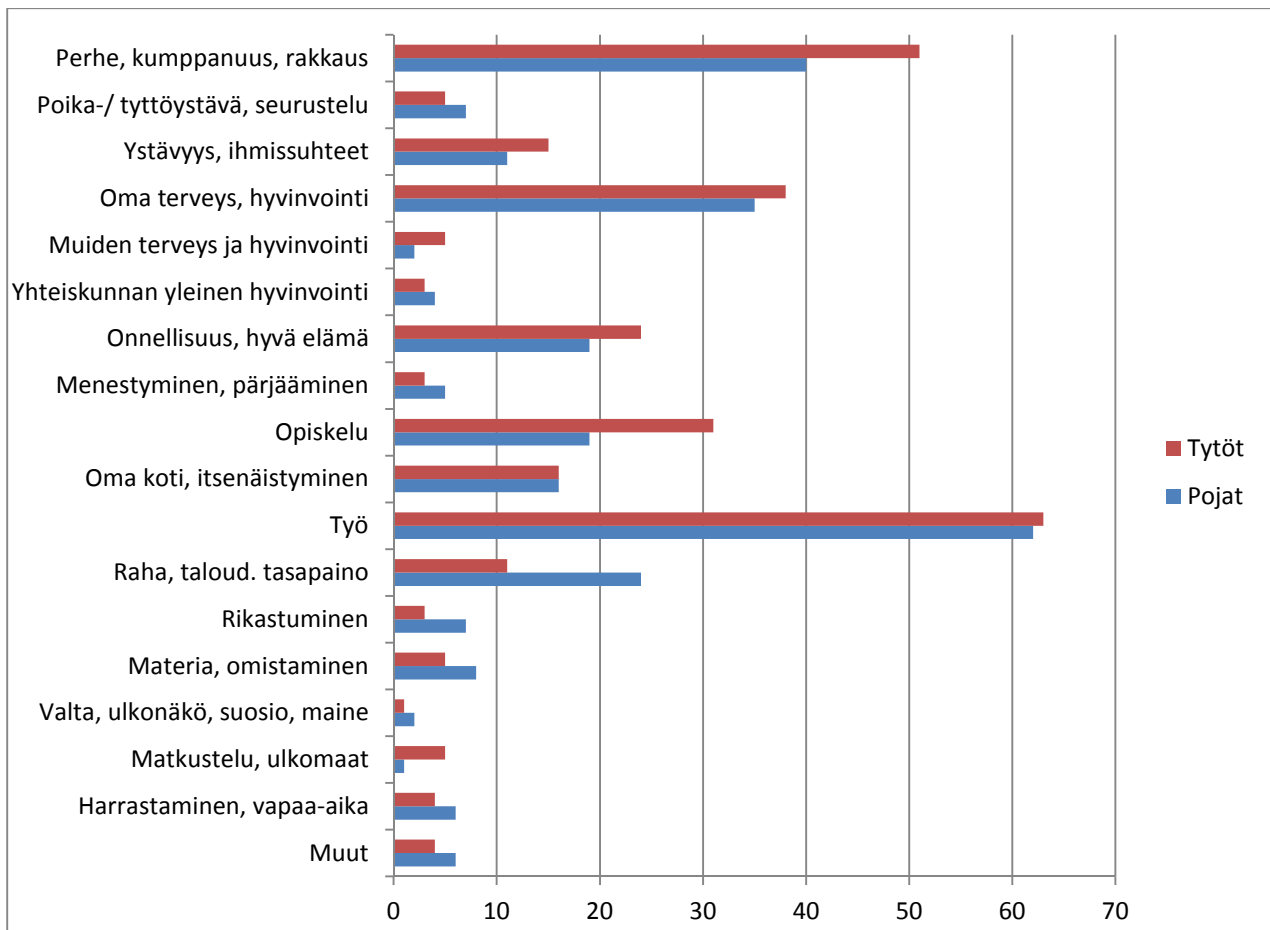

Kuvio 5. Nuorten toiveet kahdeksaantoista kategoriaan jaoteltuna (%).

8.2 Tulevaisuuden toiveet sukupuolen ja iän mukaan

Sukupuolten välisessä vertailussa (kuvio 6.) työhön ($p = 0.331$) sekä omaan kotiin tai itsenäistymiseen ($p = 0.867$) liittyvien toiveiden yleisyys oli yllättävän samankaltaista. Näissä toivekategorioissa sukupuolten väliset erot eivät olleet myöskään tilastollisesti merkitseviä. Työhön liittyvät toiveet olivat sekä tytöillä että pojilla kaikkein yleisimpiä. Seuraavaksi yleisimpinä toiveina sekä tytöt että pojat mainitsivat perheeseen, kumppanuuteen ja rakkauteen liittyviä asioita, ainoastaan sillä erotuksella, että tytöillä perhe oli prosenttiosuuksissa selvästi poikia suurempi (tytöillä 51 % ja pojilla 40 %). Kolmanneksi yleisimmät toiveet olivat molemmilla sukupuolilla terveyteen liittyvät asiat.

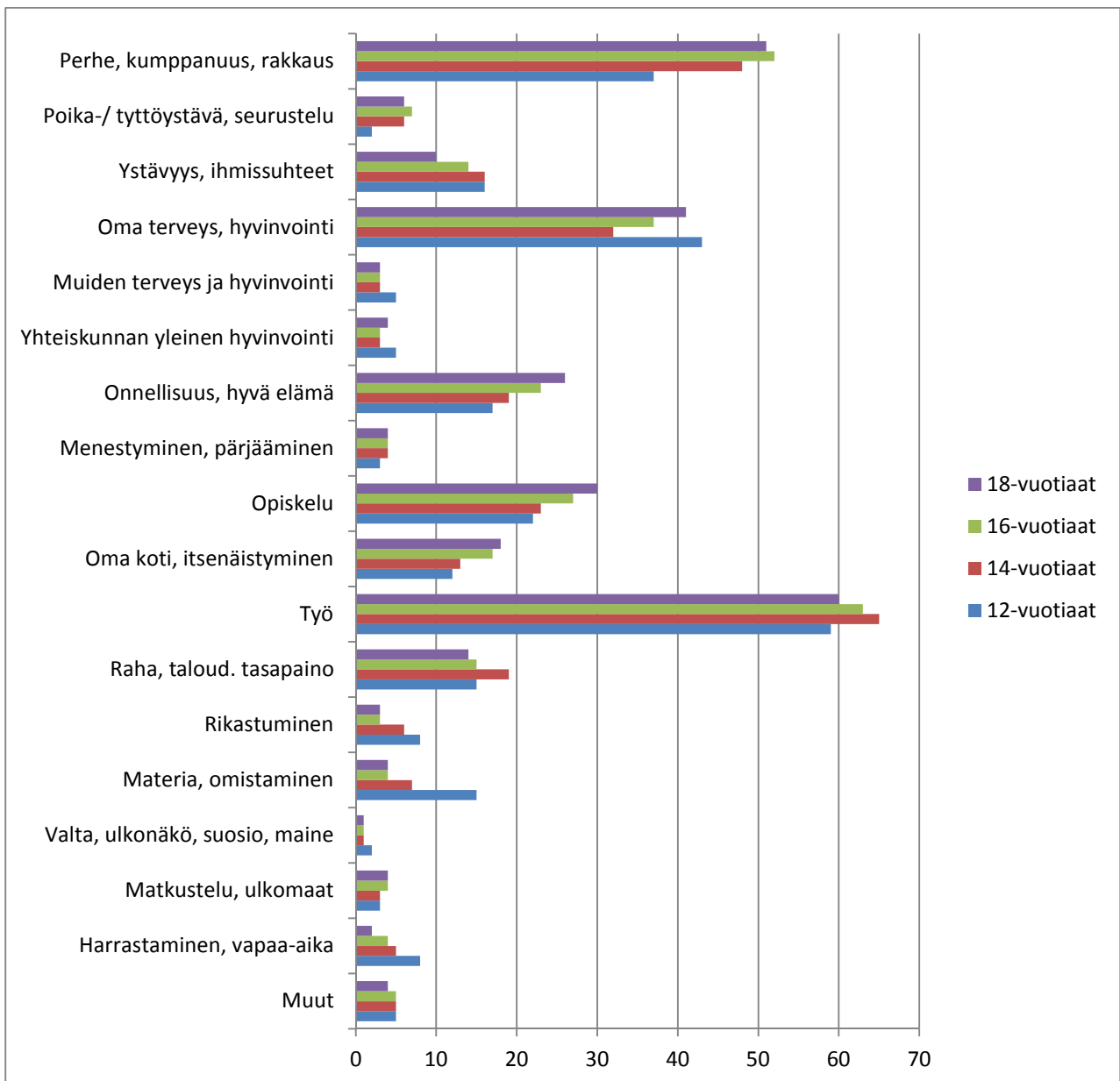
Sukupuolten väliset erot tulivat selkeämmin esille siten, että pojilla kategoria ”raha, taloudellinen tasapaino ja toimeentulo” oli selvästi tyttöjä yleisempi aihealue (pojat 24 %, tytöt 11 %), pojilla kyseinen kategoria oli neljänneksi yleisin. Tytöillä sen sijaan neljänneksi yleisin toive liittyi opiskeluun (tytöt 31 %, pojat 19 %). Onnellisuuteen ja elämään tyytyväisyyteen liittyvä kategoria oli molemmilla sukupuolilla viidenneksi yleisin, mutta tytöillä prosenttiosuuksilla mitattuna yleisempi (tytöt 24 %, pojat 19 %). Pojilla myös materiaan ja omistamiseen, menestymiseen, rikastumiseen sekä harrastamiseen liittyvät toiveet olivat tyttöjä yleisempiä, kun taas tytöillä muiden terveys, matkustelu ja sosiaaliset suhteet olivat poikia yleisempiä. Työhön, terveyteen sekä omaan kotiin tai itsenäistymiseen liittyviä kategorioita lukuun ottamatta sukupuolten väliset erot olivat tilastollisesti merkitseviä ($p < 0.001 - 0.05$)

Kuvio 6. Nuorten tulevaisuuden toiveet (%) tytöillä ja pojilla. Nuoret ovat voineet raportoida yhden tai useampia toiveita.

Ikäryhmittäisessä vertailussa (kuvio 7.), etenkin nuorten yleisempien toiveiden suhteen, ei ollut 12-, 14-, 16- ja 18-vuotiaiden välillä suurta vaihtelua. Esimerkiksi työhön liittyvien toiveiden mainitseminen oli kaikilla ikäryhmillä lähes yhtä yleistä (ikäryhmittäin 60–65 % vastaajista toivoi työtä). Aineiston nuorimmat ja vanhimmat esittivät työhön liittyviä toiveita lähes yhtä paljon. Sen sijaan 16–18-vuotiaat nuoret toivoivat perheeseen, kumppanuuteen ja rakkauteen tai seurusteluun liittyviä asioita useammin kuin 12–14-vuotiaat. Sama suuntaus oli nähtävissä opiskeluun sekä onnellisuuteen ja hyvään elämään liittyvissä toiveissa. Sen sijaan mitä nuoremasta vastaajasta oli kyse, sitä yleisemmin toiveissa oli ystävyYTEEN, rikastumiseen, harrastamiseen, materiaan tai omistamiseen liittyviä asioita. Omaan terveyteen liittyvässä kategoriassa oli nähtävissä mielenkiintoinen jakauma toiveiden suhteen, sillä kaikista nuorimmat (43 %) toivoivat terveyteen liittyviä asioita yleisimmin, toiseksi yleisimmin omaan terveyteen liittyviä toiveita oli 18-vuotiaiden (41 %) joukossa, kun taas esimerkiksi

14-vuotiailla (32 %) näihin liittyvät toiveet olivat vähemmän yleisiä. Kaikista nuorimmat vastaajat toivoivat eniten myös muiden terveyttä vanhempiin verrattuna. Ikäryhmittäiset erot olivat tilastollisesti merkitseviä ($p < 0.001 - 0.05$) muissa toivekategorioissa, paitsi menestymiseen ja pärjäämiseen ($p = 0.202$), valtaan ym. ($p = 0.534$), muiden terveyteen tai hyvinvointiin ($p = 0.367$) ja muihin aiheisiin ($p = 0.298$) liittyvissä kategorioissa.

Kuvio 7. Nuorten tulevaisuuden toiveet 12-, 14-, 16- ja 18-vuotiailla. Nuoret ovat voineet raportoida yhden tai useampia toiveita

8.3 Nuorten tulevaisuuden toiveiden yksityiskohtaisempi tarkastelu

Työ

Sekä tytöt että pojat kokivat työn lähes yhtä yleiseksi tulevaisuuden toiveeksi, sillä pojista 62 % ja tytöistä 63 % mainitsi työhön liittyviä toiveita ($p = 0.331$). Vaikka tilastollisesti tarkasteltaessa työn ja ikäryhmien välillä oli nähtävissä joitain eroja ($p = 0.004$), prosenttiosuuksien mukaisessa tarkastelussa ei kuitenkaan ollut selkeästi havaittavissa, että selvästi nuorimmat tai selvästi vanhimmat nuoret olisivat toivoneet yleisemmin työhön liittyviä asioita, sillä 12-vuotiaista 59 %, 14-vuotiaista 65 %, 16-vuotiaista 63 % ja 18-vuotiaista 60 % oli toivonut työhön liittyviä asioita.

Kun iän ja työhön liittyvien toiveiden yhteyttä tarkasteltiin erikseen tytöillä ja pojilla, havaittiin, että erot ikäryhmien välillä eivät olleet merkittäviä. (Kts. taulukko 2.) Esimerkiksi 12-vuotiaista pojista 61 % toivoi työhön liittyviä asioita ja 18-vuotiaista 59 %. Poikien kohdalla iän mukainen vertailu ei ollut myöskään tilastollisesti merkitsevää ($p = 0.612$). Tytöillä erot olivat tilastollisesti merkitsevästi hieman selkeämpiä ($p = 0.004$). Tyttöjen joukossa 12-vuotiaista 57 %, 14-vuotiaista 68 %, 16-vuotiaista 63 % ja 18-vuotiaista 60 % oli maininnut työhön liittyviä toiveita.

Terveys ja hyvinvointi

Nuoret kokivat oman terveyden tärkeäksi tulevaisuuden toiveeksi yleisesti ottaen, sillä vertaattaessa kaikkia toiveita keskenään se nousi kolmanneksi yleisemmäksi toiveeksi (34 %). Sukupuolten välillä ei ollut suurta eroa tarkasteltaessa terveyttä tulevaisuuden toiveena. Pojista 35 % toivoi tulevaisuudelta terveyttä ja tytöistä 38 % ($p = 0.029$). On mielenkiintoista, että tarkasteltaessa terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä toiveita ikäryhmittäin kaikista nuorimmat vastaajat (12-v.) olivat maininneet sekä tyttöjen (45 %) että poikien (41 %) osalta oman terveyden ja hyvinvoinnin yleisimmin tulevaisuuden toiveekseen (kts. taulukko 2.). Molempien sukupuolten kohdalla oli nähtävissä myös, että 12. ikävuoden jälkeen oman terveyden merkitys tulevaisuuden toiveena laski, mutta 18-vuotiaiden osalta oma terveys näyttäytyi jälleen yleisempänä toiveena (tytöt $p < 0.001$, pojat $p = 0.005$).

Muiden tai lähimmäisten terveyteen liittyviä toiveita mainittiin huomattavasti omaa terveyttä vähemmän. Pojista 2 % ja tytöistä 5 % oli raportoinut tämäntyyppisiä toiveita. Sukupuolten välinen ero oli myös tilastollisesti merkitsevä ($p < 0.001$). Ikäryhmittäisessä vertailussa erot eivät olleet merkittäviä.

Yhteiskunnan yleinen hyvinvointi

Nuorista vain 3 % mainitsi yhteiskunnan yleiseen hyvinvointiin (esimerkiksi maailmanrauhaan tai luonnon hyvinvointiin) liittyviä toiveita. Ikäryhmittäisessä vertailussa ei ollut merkittäviä eroja, lukuun ottamatta sitä, että kaikista nuorimmat vastaajat eli 12-vuotiaat olivat maininneet muihin vastaajiin verrattuna tämän tyyppisiä asioita yleisimmin. 12-vuotiaista 5 %, 14-vuotiaista 3 %, 16-vuotiaista 3 %, 18-vuotiaista 4 % oli esittänyt tähän aiheeseen liittyviä tulevaisuuden toiveita ($p = 0.047$). Sukupuolten välillä oli nähtävissä pieni ero, sillä pojista 4 % ja tytöistä 3 % esitti yhteiskunnan hyvinvointiin liittyviä asioita ($p = 0.037$).

Sosiaaliset suhteet

Perheeseen, kumppanuuteen ja rakkauteen liittyviä tekijöitä mainittiin useasti tulevaisuuden toiveisiin liittyvässä kysymyksessä. Tyttöjen joukossa tähän kategoriaan liittyvät aiheet olivat kuitenkin yleisempiä, sillä tytöistä 54 % ja pojista 40 % mainitsi kyseiseen aiheeseen liittyviä asioita tulevaisuuden toiveisiin liittyvässä kysymyksessä ($p < 0.001$). Kun tarkastellaan tuloksia iän ja sukupuolen mukaisesti tuli esille, että mitä vanhemmasta pojasta oli kyse, sitä useammin pojat toivoivat tulevaisuudelta perheeseen, kumppaniin tai rakkauteen liittyviä asioita, sillä 12-vuotiaista 31 % toivoi perheeseen liittyviä asioita ja 18-vuotiaista 40 % ($p < 0.001$). Tyttöillä ero oli nähtävillä siten, että 12-vuotiaista tähän kategoriaan liittyviä seikkoja toivoi 33 %, mutta tätä vanhemmissa ikäryhmissä perheeseen, kumppaniin ja rakkauteen liittyvät asiat korostuivat selkeästi suuremmalla osalla, sillä osuudet vaihtelivat 51 %:sta 55 %:iin 14 – 18-vuotiailla ($p < 0.001$).

Ystävyyteen liittyviä aiheita (13 %) toivottiin lähes yhtä paljon kuin omaan kotiin, itsenäistymiseen tai rahaan liittyviä asioita. Mitä nuoremasta vastaajasta oli kyse sen tärkeämmäksi ystävät tai ystävyyden kaltaiset ihmissuhteet koettiin ($p < 0.001$). Lisäksi etenkin tytöillä (tytöt 15 %, pojat 11 %, $p < 0.001$) tämä aihe nousi yleiseksi. Sen sijaan seurusteluun tai poika- ja tyttöystävään liittyviä toiveita pojat raportoivat tyttöjä yleisemmin (pojat 7 %, tytöt 5 %, $p = 0.004$).

Onnellisuus, tyytyväisyys elämään, menestyminen

Myös kategoriassa ”onnellisuus, hyvä elämä ja tyytyväisyys elämään” oli nähtävissä se, että mitä vanhemmasta nuoresta oli kyse, sitä enemmän he toivoivat kyseiseen aiheeseen liittyviä asioita. Erot eivät olleet aivan niin selviä kuin perheeseen liittyvän kategorian kohdalla, mutta suuntaus oli kuitenkin nähtävillä. Poikien kohdalla 12-vuotiaista 15 % toivoi onnellisuuteen liittyviä asioita, kun taas 18-vuotiaista 23 % toivoi kyseiseen kategoriaan liittyviä asioita ($p = 0.044$). Tyttöjen kohdalla ero oli nähtävillä siten, että 12-vuotiaista 18 % toivoi onnellisuuteen liittyviä asioita ja 18-vuotiaista 27 % ($p < 0.001$). Yleisesti tarkasteltaessa sukupuolten välisiä eroja tytöillä onnellisuus kategoriaan liittyvät toiveet olivat hieman yleisempiä (24 %) kuin pojilla (19 %) ($p < 0.001$).

Opiskelu ja itsenäistyminen

Onnellisuuteen ja perheeseen liittyvien kategorioiden suuntainen ero ikäryhmien välillä oli nähtävissä myös opiskeluun, itsensä kehittämiseen tai toteuttamiseen liittyvässä kategoriassa, sillä vanhemmilla nuorilla (sekä tytöillä että pojilla) opiskelu liittyi useammin tulevaisuuden toiveisiin nuorempiin verrattuna (12-vuotiailla 22 % ja 18-vuotiailla 30 %). Tämä oli myös tilastollisesti merkitsevää tarkasteltaessa molempia sukupuolia yhdessä ($p < 0.001$).

Toivekategoriasta ”oma koti, itsenäistyminen” muodostui myös melko yleinen nuorten toive, sillä nuorista 14 % raportoi kyseiseen aihealueeseen kytkeytyviä asioita. Huomattavaa on se, että tytöt ja pojat olivat hyvin yhdenmukaisesti toivoneet kyseiseen kategoriaan liittyviä toiveita, eroja ei ollut juurikaan havaittavissa (pojat 15.6 %, tytöt 15.5 %, $p = 0.867$). Ikäryhmittäisessä tarkastelussa oli selkeästi nähtävissä, että vanhimmat vastaajat mainitsivat omaan kotiin ja itsenäistymiseen liittyviä asioita useammin kuin nuoremmat (18-vuotiaat: 18 % ja esim. 12-vuotiaat: 12 %, $p < 0.001$).

Raha, materia ja ulkoinen menestyminen

Yleisesti tarkasteltuna rahaan, rikastumiseen, materiaan tai omistamiseen ja valtaan, ulkonäköön tai suosioon liittyviä tulevaisuuden toiveita oli pojilla enemmän tyttöihin verrattuna. Näissä kategorioissa sukupuolten välinen ero oli nähtävissä sekä prosenttiosuuksissa että tilastollisessa merkitsevyydessä ($p < 0.001 - 0.05$). Tulevaisuuden toive kysymykseen vastanneista pojista 24 % oli maininnut rahan, taloudellisen toimeentulon tai tasapainon. Tytöistä selvästi puolet vähemmän toivoi rahaan liittyviä asioita (11 %). Pojat toivoivat rahaan

liittyviä asioita melko tasaisesti ikäryhmittäisessä tarkastelussa, sillä iän mukainen tarkastelu ei ollut pojilla tilastollisesti merkitsevää ($p = 0.125$). Myöskään tyttöjen joukossa iän mukaan tarkasteltuna vaihtelu ei ollut merkittävää. Tytöistä 13-vuotiaat (13 %) toivoivat yleisimmin rahaan liittyviä asioita, kun taas 12-, 16- ja 18-vuotiaista 10–11 % esitti kyseiseen kategoriaan liittyviä toiveita ($p = 0.009$). Rikastumiseen ja omistamiseen liittyvässä kategorioissa sukupuolten välisten erojen lisäksi oli nähtävissä ikäryhmien väliset erot, sillä mitä nuoremasta vastaajasta oli kyse, sitä useammin mainittiin kyseisiin kategorioihin liittyviä toiveita ($p = 0.002$). Erityisen selvä ero ikäryhmittäisessä tarkastelussa oli omistamiseen liittyvissä toiveissa, etenkin verrattaessa 12-vuotiaita 16–18-vuotiaisiin, sillä 16 % 12-vuotiaista tytöistä oli maininnut materiaan ja omistamiseen liittyviä asioita, kun taas esimerkiksi 16–18-vuotiaista ainoastaan 3 % toivoi kyseisiin aihealueisiin liittyviä asioita. Kyseistä eroa voi selittää se, että nuorimmat tytöt toivoivat yleisimmin eläimiä (lemmikkejä, hevosia, koiria jne.).

Vapaa-aika ja matkustelu

Matkustamiseen, harrastamiseen tai vapaa-aikaan liittyvät toiveet eivät olleet nuorten keskuudessa kovin yleisiä, sillä vain noin neljä prosenttia nuorista oli maininnut kyseisiin aiheisiin liittyviä toiveita. Sukupuolten välillä oli kuitenkin nähtävissä eroja kyseisten toiveiden kohdalla. Pojilla harrastamiseen tai vapaa-aikaan liittyvät toiveet olivat yleisempiä (pojat 7 %, tytöt 3 %, $p < 0.001$), kun taas tytöt mainitsivat matkusteluun tai ulkomaihin liittyviä toiveita useammin (tytöt 5 %, pojat 1 % $p < 0.001$). Ikäryhmittäisessä tarkastelussa, mitä nuoremasta vastaajasta oli kyse, sitä useammin toivottiin harrastamiseen tai vapaa-aikaan liittyviä asioita ($p < 0.001$). Ulkomaihin ja matkusteluun liittyvissä toiveissa prosenttiosuuksien mukaan vanhimmat vastaajat raportoivat kyseiseen aiheeseen liittyviä toiveita yleisimmin, ikäryhmittäiset erot eivät olleet kuitenkaan tilastollisesti merkitseviä ($p = 0.108$).

Muut

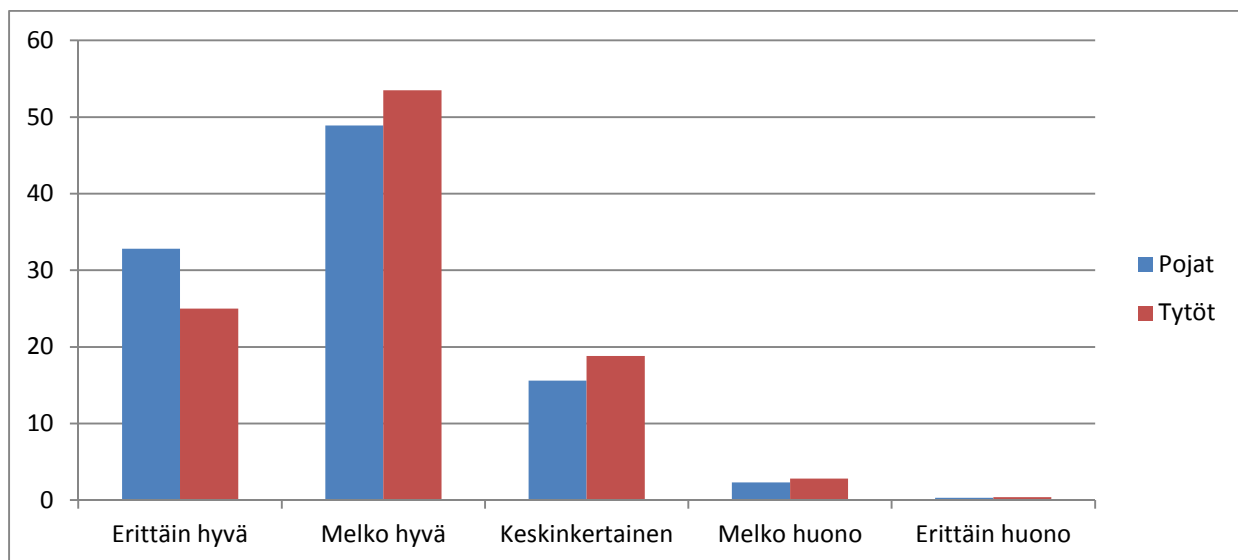
Aihealue muut sisälsi kaikki muut yksittäisemmät toiveet, jotka eivät sopineet edellä oleviin kategorioihin. Kaikista nuorista 4 % mainitsi aihealueeseen ”muut” liittyviä toiveita. Ikäryhmittäin tarkasteltuna näitä toiveita mainittiin lähes yhtä yleisesti. Sukupuolten välillä oli havaittavissa pieni ero (pojat 6 %, tytöt 4 %, $p = 0.003$), sillä pojilla tämäntyyppiset yksittäisemmät toiveet olivat yleisempiä. Kummallakaan sukupuolella ei ollut havaittavissa ikäryhmittäisessä vertailussa tilastollisesti merkitseviä eroja (pojat $p = 0.795$, tytöt $p = 0.187$).

Taulukko 2. Nuorten toiveet (%) sukupuolen ja iän mukaisesti. Nuori on voinut toivoa yhden tai useamman toiveen.

Toiveet %	POJAT						TYTÖT					
	Ikä						Ikä					
	12	14	16	18	Yht	p-arvo	12	14	16	18	Yht	p-arvo
SOSIAALISET SUHTEET												
• Perhe, kumppanuus, rakkaus	31	40	42	44	40	<0.001	33	51	55	53	51	<0.001
• Seurustelu, tyttö-/ tai poikaystävä	3	7	8	8	7	0.013	2	6	6	4	5	0.031
• Ystävyys, ihmissuhteet	11	12	12	9	11	0.291	21	18	14	10	15	<0.001
TERVEYS JA HYVINVOINTI												
• Oma terveys ja hyvinvointi	41	30	37	37	35	0.002	45	33	37	43	38	<0.001
• Muiden terveys ja hyvinvointi	4	1	1	1	2	0.005	5	5	5	5	5	0.951
YHTEISKUNNAN HYVINVOINTI												
• Yhteiskunnan yleinen hyvinvointi (mm.rauha, luonto)	5	4	4	4	4	0.833	5	2	3	3	3	0.26
ONNELLISUUS, TYYTYVÄISYYS ELÄMÄÄN, MENESTYMINEN												
• Onnellisuus, tyytyväisyys elämään, hyvä elämä	15	18	18	23	19	0.044	18	20	26	27	24	<0.001
• Menestyminen, pärjääminen	3	5	6	6	5	0.179	2	3	3	3	3	0.727
OPISKELU JA ITSENÄISTYMINEN												
• Opiskelu; itsensä kehittäminen, mahdollisuus toteuttaa itseään	19	17	20	19	19	0.501	25	27	31	36	31	<0.001
• Oma asunto, talo, koti; itsenäistyminen	15	13	17	19	16	0.042	10	13	18	18	16	<0.001
TYÖ												
• Työpaikka, haluamani työpaikka/ ammatti, vakituinen työ	61	62	63	59	62	0.612	57	68	63	60	63	0.004
RAHA, MATERIA, OMISTAMINEN JA ULKOINEN MENESTYMINEN												
• Raha, taloudellinen toimeentulo/ tasapaino	20	27	23	22	24	0.125	10	13	10	10	11	0.009
• Rikastuminen, paljon rahaa	13	9	3	5	7	<0.001	3	4	3	2	3	<0.001
• Materia, omistaminen	12	9	5	7	8	0.001	16	6	3	3	5	<0.001
• Valta, ulkonäkö, maine, suosio	2	2	1	2	2	0.850	2	1	1	1	1	0.426
VAPAA-AIKA JA MATKUSTELU												
• Matkustelu, ulkomaat	3	1	1	1	1	0.022	3	5	6	6	5	0.108
• Harrastaminen, vapaa-aika	11	7	5	3	6	<0.001	8	5	4	2	4	<0.001
MUUT TOIVEET												
• muut	7	6	5	5	6	0.795	3	5	5	3	4	0.187
Ei yhtään toivetta toivottu %	15	13	9	9	11	0.021	9	6	5	4	5	<0.001

8.4 Terveiden kokeminen ja tulevaisuuden toiveet

Tämän aineiston mukaan 12–18-vuotiaat nuoret kokivat terveytensä pääosin hyväksi. Nuorista 27,6 % koki terveydentilansa erittäin hyväksi, melko hyväksi 51 %, keskinkertaiseksi 17,3 %, melko huonoksi 2,6 % ja erittäin huonoksi 0,4 %. Tyttöjen ja poikien välillä terveyden kokemisessa oli havaittavissa joitain eroja ($p < 0.001$), sillä esimerkiksi pojat (32,8 %) kokivat terveytensä yleisemmin erittäin hyväksi tyttöihin (25 %) verrattuna. Tytöt sen sijaan kokivat terveytensä yleisemmin melko hyväksi tai keskinkertaiseksi poikiin verrattuna. Melko huonon tai erittäin huonon terveyden kokemisessa oli pieniä eroja, siten että tytöistä 2,8 % ja pojista 2,3 % koki terveytensä melko huonoksi ja tytöistä 0,41 % ja pojista 0,3 % koki terveytensä erittäin huonoksi. (Kuvio 8.) Mitä nuoremasta vastaajasta oli kyse, sen paremmaksi terveys koettiin, sillä 12-vuotiaista terveytensä erittäin hyväksi kokivat lähes puolet (47 %), kun taas esimerkiksi 18-vuotiaista 19 % koki terveytensä erittäin hyväksi. 12-vuotiaista 44 % ja 18-vuotiaista 54 % koki terveytensä melko hyväksi. Nuorimmista (12-v.) vastaajista 1 % koki terveytensä melko huonoksi, kun taas vanhimmista (18-v.) 4 % ($p < 0.001$).

Kuvio 8. Nuorten koettu terveys (%) tytöillä ja pojilla vuoden 2009 Nuorten terveystapakyselyn mukaan.

Tutkimuksen tulosten mukaan terveydentilansa paremmaksi kokeneet toivoivat terveyttä tulevaisuudelta useammin verrattuna terveydentilansa huonommaksi kokeneisiin. Terveystilan erittäin hyväksi kokeneista 41 % toivoi tulevaisuudelta terveyttä, kun taas terveyden erittäin huonoksi ilmoittaneista vain 28 % ja terveytensä melko huonoksi ilmoittaneistakin vain 30 % toivoi terveyteen liittyviä asioita ($p < 0.001$). Sekä pojilla että tytöillä oli nähtävissä

tämänsuuntaiset tulokset. Erittäin hyväksi terveytensä kokeneista pojista 38 % toivoi terveyttä, kun taas 17 % terveydentilan erittäin huonoksi kokeneista esitti terveyteen liittyviä toiveita ($p = 0.009$). Tyttöillä vastaavat luvut terveydentilan erittäin hyväksi kokeneilla oli 44 % ja erittäin huonoksi terveyden kokeneilla 33 % ($p = 0.001$). Tulokset olivat myös tilastollisesti merkitseviä.

Koettua terveyttä tarkasteltiin myös muiden nuorten yleisimpien toiveiden suhteen. Terveydentilansa paremmaksi kokeneet toivoivat enemmän työhön liittyviä asioita tulevaisuudeltaan verrattuna niihin, jotka kokivat terveydentilansa huonommaksi, sillä esimerkiksi erittäin hyväksi terveytensä kokeneista 66 % mainitsi työn tulevaisuuden toiveeksi, kun taas erittäin huonoksi terveydentilan kokeneista 56 % toivoi työhön liittyviä asioita ($p = 0.022$). Koetun terveyden ja opiskeluun liittyvien toiveiden kohdalla oli myös havaittavissa eroavaisuuksia ($p = 0.018$), mutta koettu terveys ei ollut johdonmukaisesti yhteydessä siihen, että opiskelu olisi ollut yleisempi toive niillä, jotka olivat kokeneet terveyden hyväksi tai huonoksi. Erittäin hyväksi terveytensä kokeneista 23 %, melko hyväksi terveytensä kokeneista 27 %, keskinertaiseksi terveytensä kokeneista 27 %, melko huonoksi terveytensä kokeneista 25 % ja erittäin huonoksi terveytensä kokeneista 11 % oli toivonut opiskeluun liittyviä asioita tulevaisuudeltaan. Sen sijaan terveydentila ei vaikuttanut siihen kuinka onnellisuuteen tai perheeseen, kumppanuuteen tai rakkauteen liittyviä toiveita mainittiin, sillä oli nuoren koettu terveydentila mikä tahansa, onnellisuuteen ($p = 0.587$) tai perheeseen ($p = 0.496$) liittyviä asioita toivottiin lähes yhtä paljon.

Koetun terveyden ja niin sanottujen ulkoapäin muodostuvien toiveiden (*extrinsic goals*) tarkastelussa oli havaittavissa, että mitä paremmaksi nuoret olivat kokeneet terveydentilansa, sitä vähemmän he toivoivat rikastumiseen, valtaan, suosioon, maineeseen tai ulkonäköön liittyviä seikkoja. Erittäin hyväksi tai melko hyväksi terveydentilan kokeneista 7 %, terveydentilan keskinertaiseksi kokeneista 8 % ja melko huonoksi tai erittäin huonoksi terveydentilansa kokeneista 13 % esitti kyseisiin aiheisiin liittyviä toiveita ($p = 0.019$). Myös itsenäistymiseen tai omaan kotiin liittyviä toiveita oli enemmän terveytensä huonommaksi kokevien joukossa terveytensä paremmaksi kokeneisiin verrattuna ($p = 0.004$). Melko huonoksi tai erittäin huonoksi terveytensä kokeneista 20 % ja erittäin hyväksi tai hyväksi terveytensä kokeneista 15 % mainitsi kyseiseen aihealueeseen liittyviä toiveita.

9 POHDINTA

9.1 Tutkimustulosten arviointia

Tulevaisuudenkuvat käsitetään tulevaisuuden tilaa koskeviksi mielen rakennelmiksi, jotka muodostuvat muun muassa erilaisista toiveista, peloista, arvoista tai tulkinnoista (Kamppinen ym. 2002, 904). Tulevaisuuden toiveet voivat toimia etenkin nuorten kohdalla tärkeinä tulevaisuuden suunnannäyttäjinä. Toiveet ilmentävät sitä, mitkä asiat tulevat korostumaan nuorten tulevassa elämässä ja siten myös heidän rakentamassaan tulevassa yhteiskunnassa. Pureutumalla nuorten itse sanoittamaan maailmaan voidaan saada todellista tietoa heidän ajatuksistaan, minkä vuoksi tässä työssä keskityttiin tarkastelemaan nuorten itse esittämiä tulevaisuuden toiveita. Tämän lisäksi tutkielmassa tarkasteltiin sitä, miten tulevaisuuden toiveet olivat yhteydessä nuorten terveyteen. Nuorten tulevaisuuden toiveita voidaan hyödyntää tärkeällä tavalla nuorten hyvinvointia ja terveyttä tukevassa työssä. Nuorten terveydentilan arvioinnin mittarina tässä työssä toimi nuorten itse arvioima terveys, sillä yksilö on yleensä itse paras terveydentilansa arvioija (Huuhka ym. 1996, 10, 40).

Tämän tutkimuksen mukaan nuorten yleisimmiksi tulevaisuuden toiveiksi nousivat työhön; perheeseen, kumppanuuteen ja rakkauteen; terveyteen sekä opiskeluun liittyvät asiat. Tulokset olivat samansuuntaisia aiempien sekä kansainvälisten että kansallisten tutkimustulosten kanssa, sillä työhön ja koulutukseen liittyvät toiveet ovat useiden tutkimusten (esim. Nurmi 1989b; Massey 2008) mukaan keskeisiä nuorten tulevaisuuden toiveita. Huomattavaa on, että samankaltaisia tutkimustuloksia on saatu sekä 1980- että 2000-luvulla ja nyt vuoden 2009 Nuorten terveystapatutkimuksen kyselyaineistolla. Työhön kytkeytyvien toiveiden lisäksi nuoret nostivat tässä tutkimuksessa perheeseen ja terveyteen liittyviä asioita tärkeimpien toiveiden joukkoon. Perheeseen ja terveyteen liittyvät seikat olivat opiskelua ja koulutustakin yleisempiä.

Nuorten yleisimmät toiveet kytkeytyivät hämmästyttävällä tavalla siihen, kuinka nuoret haluavat olla osa yhteiskuntaa – työskennellä, hankkia perhettä ja kouluttautua. Vaikka esimerkiksi vapaa-ajan merkitys on nykyajan yhteiskunnassa varmasti kasvanut, sen osuus nuorten toiveissa ei ollut kuitenkaan kovin merkittävä. On mielenkiintoista, että nuorten toiveet ovat säilyneet ajan myötä hyvin samankaltaisina, sillä esimerkiksi 1980-luvun ja 2010-luvun suomalaisnuorten yhteiskunnallinen konteksti on hyvin erilainen. Myöhäismodernismiin liittyen on jo pitkään puhuttu yksilöllistymisestä tai sosiaalisesta tyhjiöstä, johon nuoret

joutuva traditioiden katkeillessa (esim. Lähteenmaa & Siurala 1991, 6–9). Tämän tutkimuksen mukaan nuorten yleisimmät toiveet liittyvät kuitenkin edelleen työhön, perheeseen tai koulutukseen, mikä viittaa siihen, että nuoret olisivat tässä mielessä edelleen melko traditionaalisia. Lisäksi, jos tuloksia tarkastellaan rahaan ja materiaan tai rikastumiseen liittyvien tavoitteiden välillä, voidaan havaita, että nuorilla on pyrkimys olla realistisesti osa yhteiskuntaa. Realistisuutta osoittaa se, että tulosten mukaan kategoriassa ”raha, taloudellinen toimeentulo tai tasapaino” vastaajien prosenttiosuus oli 15 %, kun taas rikastumista tavoittelivat tai toivoivat vain 4 % nuorista ja materiaa tai omistamistakin vain 6 % vastaajista. Nuorilla näyttäisi siis tämän tutkimuksen perusteella olevan tarve pärjätä elämässään taloudellisesti, mutta he eivät näytä tavoittelevan suuressa määrin rikkauksia tai materiaa. Nurmen (1985, 1) mukaan nuoruus on ristiriitainen ajanjakso, sillä toisaalta se on unelmien ja toiveiden aikaa, mutta toisaalta myös vaatimuksien aikaa, koska toiveiden odotetaan vähitellen realisoiduvan vastaamaan ympäristön vaatimuksia ja odotuksia. Nuoruusiän kehitystä voidaan myös määrittää siten, että siinä on kyse yhteisöllisten mahdollisuuksien, rajoitusten ja yksilöllisten tekijöiden monitasoisesta vuorovaikutuksesta (Koivusilta & Rimpelä 2001, 157).

Tytöt ja pojat toivoivat tulevaisuudelta yllättävän yhdenmukaisesti työhön, terveyteen ja omaan kotiin tai itsenäistymiseen liittyviä asioita. Työhön liittyvien toiveiden suhteen voidaan tulkita, että molemmat sukupuolet pyrkivät rakentamaan tulevaisuuttaan työn ympärille, koska se oli molemmilla sukupuolilla yleisin ja lähes yhtä toivottu tulevaisuuden aihe. Nuorten tapa kytkeytyä yhteiskuntaan on samankaltainen kuin yhteiskunta yleensä olettaa, sillä yhteiskunnan taholta ollaan usein sitä mieltä, että työ on paras tapa kiinnittää nuoret yhteiskuntaan ja estää siten nuorten syrjäytyminen (esim. Laurén, Tenhunen-Ruotsalainen & Väisänen 2012, 8). Jos nuoret rakentavat tulevaisuuttaan työn kautta, olisi mielenkiintoista tietää ne taustatekijät, jotka vaikuttavat tämän toiveen yleisyyteen. Nykyajan nopeasti muuttuvassa todellisuudessa nuorten käsityksiin tulevaisuudesta saattaa vaikuttaa paljon esimerkiksi media. Voidaan ajatella, että media ei ainoastaan heijasta ja välitä, vaan se myös suurelta osin muokkaa nuorten ajatuksia siitä, miltä tulevaisuus näyttää ja miltä sen haluttaisiin näyttävän (Rubin 2002a). Huomionarvoista tulevaisuuden kannalta yleisesti ottaen oli tämän tutkimuksen mukaan se, että kaikista nuorimmilla vastaajilla työhön liittyvät toiveet korostuivat merkittävimmin.

Vaikka tyttöjen ja poikien tulevaisuuden toiveet olivat osittain samankaltaisia, myös eroja oli havaittavissa. Tyttöillä korostuivat perheeseen, kumppanuuteen tai rakkauteen, ystävyyteen

ja opiskeluun sekä matkusteluun tai ulkomaihin liittyvät toiveet. Pojat toivoivat tyttöjä enemmän materiaan, omistamiseen, menestymiseen, rikastumiseen sekä harrastamiseen liittyviä toiveita. Yleisimmän eli työhön liittyvien toiveiden ympärille tytöt ja pojat näyttävät korostavan eri tavalla asioita. Tytöillä näyttivät korostuvan niin sanotut pehmeämmät asiat, kun taas pojat korostivat niin sanottuja kovempia tekijöitä. Tulos on samankaltainen Hofsteden (2001, 286) tutkimustulosten kanssa, sillä hänen tutkimuksensa osoitti, että miesten keskuudessa korostuvat yleensä kovat arvot, kun taas naisilla pehmeämmät arvot ovat yleisempiä. Myös Massey'n ym. (2008) kirjallisuuskatsaus osoitti samankaltaisuutta edellä olevien tutkimusten kanssa, sillä tyttöjen toiveet kohdistuivat yleisimmin perheeseen, avioliittoon sekä ihmissuhteisiin, kun taas poikien toiveet suuntautuivat yleisemmin menestymiseen, sosiaaliseen statukseen tai taloudellisiin asioihin.

Lapsuudesta ei hypätä suoraan aikuisuuteen, vaan siihen siirtyminen tapahtuu asteittain nuoruuden kehityksen aikana (Aalberg 1991). Asteittaisuus oli osittain nähtävissä nuorten iän mukaisessa tarkastelussa, sillä esimerkiksi nuorimmat vastaajat toivoivat eniten ystävyyteen liittyviä asioita ja niin sanottuja konkreettisia asioita, materiaan ja omistamiseen tai rikastumiseen liittyviä seikkoja, kun taas vanhempien nuorten vastauksista oli nähtävissä niin sanotusti syvällisempiä tulevaisuuden rakentamisen tekijöitä. Mitä vanhemmasta nuoresta oli kyse, sitä yleisemmin nuoret toivoivat itsenäistymiseen, onnellisuuteen, perheeseen tai opiskeluun liittyviä asioita. Nuoruuden päämääränä on itsenäistyminen ja sen myötä aikuistuminen. Siten tutkimuksen tuloksista oli ennakoitavissa se, että itsenäistymiseen ja esimerkiksi omaan kotiin liittyvät toiveet olisivat yleisiä ja nämä näyttäytyivät kaikista yleisimpänä vanhimpien vastaajien joukossa. Iän välisissä eroissa oli jossain määrin varmasti myös nähtävissä se, että nuoruuden unelmat muokkautuvat vähitellen ja osittain myös ympäristön vaatimusten mukaisiksi.

Nuoruus on kokonaisvaltaisten muutosten aikaa ja oman itsen etsimistä itsenäistymisen edetessä. Tämän vuoksi on osin hämmästyttävää, että nuorten toiveet liittyivät vain harvoin ulkonäköön tai esimerkiksi itsetuntoon. Näillä toiveilla tarkoitetaan tässä aineistossa esimerkiksi ulkonäköön liittyen tällaisia asioita: *"että olisin pidempi"* tai *"että olisin kauniimpi"*. Vastaavasti itsetuntoon liittyvät harvat toiveet olivat esimerkiksi: *"etten olisi niin ujo"* tai *"että löytäisin itseni"*. Edellä mainitut toiveet olivat siis aivan yksittäisten nuorten raporttoimia. Psyykkisten ja fyysisten muutosten keskellä nuoret keskittyvät paljolti yleensä itseensä (Aalberg 1991), mikä ei kuitenkaan tässä tutkimuksessa heijastunut selvästi nuorten tulevaisuuden toiveisiin. Nuoruus on narsistista ja itsekeskeistä tasapainoilua uusien kasvutehtävien

keskellä ja nuoren psyykkinen kokemus itsestä pohjautuu syvästi hänen kokemukseensa omasta ruumiistaan (Aalberg 1991). Tässä mielessä nuorten toiveiden olisi olettanut liittyvän enemmän omaan itseen, sekä fyysisesti että psyykkisesti.

Tutkimuksen kokonaistulokset nuorten tulevaisuuden toiveiden suhteen eivät siis keskittyneet laajoihin yhteiskunnallisiin asioihin, mutta ne eivät myöskään paneutuneet syvällisesti nuorten henkilökohtaiseen olemukseen. Tässä tutkimuksessa itsetuntoon tai ulkonäköön liittyvät toiveet olivat harvinaisia, minkä lisäksi hyvin harvat nuoret raportoivat yhteiskunnan yleiseen hyvinvointiin liittyviä tulevaisuuden toiveita, kuten luonnon hyvinvointiin, rauhaan tai muuhun yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyviä asioita. Kokonaistulos on yhtenevä aiemman tutkimustiedon kanssa, sillä esimerkiksi Nurmi (1995) on todennut, että nuorten tulevaisuuden toiveet liittyvät yleensä nimenomaan omaan elämään, kuten terveyteen, koulutukseen, työhön, vapaa-aikaan tai perheeseen. Pohdintaa herättää se, että tapahtuuko näin aikakaudesta riippumatta. On eri asia asua hyvinvointivaltiossa ja elää esimerkiksi sotien tai luonnonkatastrofien ulottumattomissa kuin elää sellaisessa ympäristössä, jossa hyvinvointi on uhattuna. Jos elämää ja hyvinvointia vaarantavat tapahtumat olisivat enemmän läsnä nuorten elämässä, olisivatko nuorten toiveet tästä huolimatta nimenomaan omaan elämään liittyviä vai heijastuisivatko kyseiset asiat nuorten ajatuksiin. Toisaalta esimerkiksi Robertsonin ja Tanin (2013) eri puolilta maailmaa ja erilaisista olosuhteista kootussa tutkimuskatsauksessa nuorten tulevaisuuden toiveet koskettivat yllättävällä samankaltaisuudella esimerkiksi perhettä, koulutusta tai hyvinvointia. Sen sijaan nuorten tulevaisuuden pelkoihin ja eri aikakausiin liittyvää yhteyttä tarkasteltaessa Lindforsin ym. (2012) tutkimuksessa huomattiin eroavaisuuksia aikakausien suhteen. Tutkimuksessa kartoitettiin nuorten terveystapakyselyn aineiston avulla pelkoihin liittyviä vastauksia eri vuosina (1983, 1993, 2007). Tulevaisuuden pelkoihin liittyvä kysymys oli muodostettu samankaltaisesti kuin tulevaisuuden toiveiden kysymys. Tässä tutkimuksessa oli nähtävissä se, että suomalaisnuorten pelot olivat osittain erilaisia eri vuosina, sillä esimerkiksi globaalit ja yhteiskunnalliset pelot vähenivät ajan myötä, vuodesta 1983 vuoteen 2007.

Tämän tutkimuksen mukaan nuoret olivat tulkinneet kysymyksen tulevaisuuden toiveista melko positiivisesti, koska niin sanottuja negatiivisia toiveita (esimerkiksi *"toivon kuolemaa"*) raportoitiin hyvin vähän tulevaisuudelta. Voidaankin päätellä, että tämän tutkimuksen ja aineiston nuoret olivat joko omaksuneet käsitteen toive samoin kuin se selitetään esimerkiksi Kielitoimiston sanakirjassa (s.v. 'toive'), jossa toive määritellään ajatukseksi, jonka toivo-

taan toteutuvan halutulla, suotuisalla tai onnellisella tavalla. Positiivinen asenne tulevaisuuden toiveiden suhteen voidaan tulkita nuorten terveyden kannalta myönteiseksi asiaksi, sillä toiveikkaalla tai positiivisella ajattelumallilla on todettu yhteys esimerkiksi psyykkiseen hyvinvointiin (Valle ym. 2006, 393). Konsensuslausumankin (2010, 86) mukaan nuorten tulevaisuuteen liittyvä positiivinen tähtäin on yksi nuorten hyvinvoinnin edellytyksistä.

Suurin osa tämän aineiston nuorista koki terveytensä melko hyväksi. Tältä osin tulos on hyvin samankaltainen kuin aiemmatkin Nuorten terveystapakyselyn tulokset (esim. Rimpelä ym. 2004). Joukossa oli kuitenkin niitäkin nuoria, joiden koettu terveys oli melko huono tai erittäin huono. Tässä ryhmässä saattaa olla niitä nuoria, joilla erilaiset ongelmat alkavat kasaantua ja he voivat olla vaarassa esimerkiksi syrjäytymiselle. Ongelmien kasaantuessa positiivista kuvaa tulevaisuudesta voi olla vaikea ylläpitää, mikä saattaa olla myös vaikuttamassa siihen, millaiseksi tulevaisuus todellisuudessa tulee muotoutumaan. Myönteisiä käsityksiä tarvittaisiin etenkin silloin, kun kohdataan vastoinkäymisiä tai kun asiat eivät suju suunnitelmiaan mukaan (Nurmi 1995).

Heikommiksi terveytensä kokeneet nuoret olivat toivoneet terveyttä tulevaisuudeltaan vähemmän kuin terveytensä jo hyväksi kokeneet. Tämä on ristiriitaista, sillä olettaisi, että asetus olisi muodostunut päinvastaiseksi, ja että terveydentilansa huonommaksi kokeneet toivoisivat terveyden paranemista ja siten tulevaisuudelta terveyttä yleisemmin. Ilmentääkö tämä tutkimuksen tulos jotain heikomman terveyden omaavista nuorista? Miksi he eivät toivo terveyttä yleisemmin? Tulevaisuudenkuvilla on kuitenkin tärkeä merkitys ihmisen toimintaan (de Jouvenel 1967, 27) ja sen suhteen, millaiseksi tulevaisuus lopulta muodostuu (Bell 1997, 80–84). Jos terveyttä ei nähdä tärkeänä tai yleisenä tulevaisuuden toiveena, se voi olla tässä mielessä huolestuttavaa.

Paremman ja huonomman koetun terveyden vertailussa heräsi myös kysymys siitä, mitkä tulevaisuuden toiveet korostuivat niiden nuorten joukossa, jotka kokivat terveytensä huonommaksi. Tutkimustuloksista oli havaittavissa muun muassa, että nämä nuoret toivoivat tulevaisuudelta yleisemmin rikastumiseen, materiaan tai ulkoiseen menestymiseen liittyviä asioita (mm. rikkautta, valtaa, suosiota, ulkonäköä). Tässä suhteessa tutkimuksen tulokset ovat yhteneviä jo olemassa olevan tutkimustiedon kanssa, sillä näiden niin sanottujen ulkoapäin muodostuvien tavoitteiden (*extrinsic goals*) on todettu lisäävän muun muassa nuorten ongelmakäyttäytymistä ja tällaisilla tavoitteilla näyttää olevan yhteyttä heikompaan

psykykkiseen terveyteen (Massey ym. 2008). Tutkimuksissa on myös todettu, että pahoinvovat nuoret keskittyvät useammin itseen liittyviin tavoitteisiin, jolloin perinteiset nuoren kehitystehtäviin liittyvät tavoitteet jäävät vähemmälle (Salmela-Aro & Nurmi 1997). Näin ollen ulkoapäin muodostuvien tavoitteiden toivominen korostuu näiden nuorten joukossa. Nämä tulokset nuorista, jotka kokevat terveytensä heikommaksi, saattavat olla huolestuttavia, sillä pyrkivätkö he saamaan ulkoapäin muodostuvien toiveiden kautta elämälleen sisältöä. Voiko taustalla olla se, että juuri nämä nuoret ovat herkempiä olemassa olevalle markkinakulttuurille tai esimerkiksi julkisuuden ihannoimiselle.

Myös työhön liittyvien toiveiden suhteen oli nähtävissä ero koetun terveyden suhteen, sillä esimerkiksi erittäin hyväksi terveytensä kokeneista 66 % mainitsi työn tulevaisuuden toiveeksi, kun taas erittäin huonoksi terveydentilan kokeneista 56 % mainitsi työhön liittyviä asioita. Niiden nuorten kannalta, jotka kokevat terveytensä huonommaksi, tällaiset tutkimustulokset voivat olla huolestuttavia. Työn on koulutuksen ja perhe-elämän lisäksi todettu lukeutuvan nuorten keskeisimpiin kehitystehtäviin (Nurmi 1983, 102) ja keskeisimpiin kehitystehtäviin liittyvät tulevaisuuden tavoitteet ovat yhteydessä muun muassa psykykkiseen hyvinvointiin (Salmela-Aro & Nurmi 2002, 158–169). Tämä voi tarkoittaa sitä, että terveytensä heikommaksi kokevilla on yhä suurempi riski jäädä niin sanottuun noidankehään, jossa erilaiset ongelmat kasautuvat. On myös mahdollista, että terveytensä heikommaksi kokevien joukossa pelot työtä kohtaan ovat suurempia ja työ nähdään ennemminkin pelottavana kuin myönteisenä ja siten sitä toivotaan tulevaisuudelta vähemmän terveytensä paremmaksi kokeviin verrattuna. Vaikka työ nähdään tulevaisuudessa usein tärkeänä, tutkimusten mukaan se koetaan osittain myös pelottavana (esim. Lindfors ym. 2012). Pelkojen taustalla voivat olla esimerkiksi työelämän koveneminen, monimutkaistuminen tai työssä jaksaminen ja myös työttömäksi jääminen. Lisäksi kyse voi olla siitä, että vaikka suurin osa tämänkin tutkimuksen nuorista vaikuttaisi olevan tulevaisuuden toiveiden suhteen melko traditionaalisia, voi olla havaittavissa, että niin sanottuja myöhäismoderneja ilmiöitä, kuten yksilöllistymistä, esiintyy vain tietyissä nuorten ryhmissä. Heijastuvatko nämä ilmiöt tässä suhteessa esimerkiksi terveytensä huonommaksi kokeneiden ryhmään? Kokevatko nämä nuoret esimerkiksi, että he joutuvat ilman yhteisön apua kohtaamaan yhteiskunnan, ja voiko tämä ilmiö olla yksi tekijä, mikä lisää esimerkiksi syrjäytymistä.

Edelliseen tarkasteluun verrattuna tämän tutkimuksen mukaan onnellisuuteen liittyvillä tulevaisuuden toiveilla ja koetulla terveydellä ei ollut havaittavissa yhteyttä, sillä elämään tyytyväisyyteen tai onneen liittyviä toiveita oli mainittu lähes yhtä paljon suhteessa itse arvioituun

terveyteen. Elämään tyytyväisyyttä toivottiin siis terveydentilasta riippumatta. Tässä suhteessa tämän tutkimuksen tulokset eivät ole samansuuntaisia esimerkiksi Haataisen ym. (2004) tai Koivumaa-Honkasen (1998, 3) tutkimusten kanssa, sillä kyseisten tutkimusten mukaan elämään tyytyväisyyden tai tyytymättömyyden todettiin olevan yhteydessä terveyteen ja myös tulevaan terveyteen, erityisesti psyykkiseen terveyteen. Mielenkiintoista olisi tietää nuorten terveystapakyselyn aineiston suhteen, kuinka vastaamatta jättäneiden vastaukset olisivat muokanneet tämän tutkimuksen tuloksia, sillä kuten aiemmin todettiin, vastaamatta jättäneillä nuorilla on enemmän psykosomaattisia oireita, ja he kokevat terveytensä huonommaksi kuin kyselyihin vastanneet. Se jää tämän tutkimuksen osalta selvittämättä, olisiko vastaamatta jättäneiden osuus muokannut myös onnellisuuteen tai elämään tyytyväisyyteen liittyviä toiveita. Ja toisaalta ne nuoret, joilla on heikompi terveys, voivat arvottaa tulevaisuuttaan enemmän onnellisuuden ja hyvän elämän kannalta eikä esimerkiksi terveyden kannalta. Jos nuorella on esimerkiksi pitkäaikaissairaus tai krooninen vaiva, terveyden hyväksi kokeminen voi olla lähes mahdotontakin. Tästä huolimatta, vaikka terveys koettaisiin huonommaksi, voi elää onnellista elämää ja siten toivoa sitä myös tulevaisuudelta.

Eletty elämä, kokemukset, ihmissuhteet ja oppiminen vaikuttavat siihen, millaisiksi tulemme (Nurmi & Salmela-Aro 2002, 54). Näiden lisäksi ihminen vaikuttaa myös itse monella tavalla omaan elämäänsä (Nurmi & Salmela-Aro 2002, 54) valinnoillaan ja toimillaan, mutta myös esimerkiksi toiveillaan tai ajatuksillaan tulevaisuudesta. Toiveet ovat muodostamassa yhtenä tekijänä tulevaisuuskuvia (Kamppinen ym. 2002, 904) ja tulevaisuudenkuvat usein selittävät sitä, minkälaiseksi tulevaisuus lopulta muodostuu ohjaamalla päätöksentekoamme, valintojamme ja käyttäytymistämme (Bell 1997, 80–84; Rubin 2008). Nuorten omia ajatuksia tulevaisuuden suhteen ei tulisiakaan sivuuttaa, sillä ne ovat olennaisesti vaikuttamassa nuorten tulevaan elämään ja laajemmin ajateltuna myös meidän kaikkien yhteiseen tulevaisuuteemme. Myönteiset tulevaisuudenkuvat vaikuttavat useilla tavoilla yksilön elämään edullisesti (Bell 1997, 93–95; Yarcheski ym. 2001, 177; Valle ym. 2006, 393). Tavoiteltavaa olisiikin, että nuorten toiveet säilyisivät positiivisesti värittyinä.

9.2 Tutkimuksen rajoitukset ja vahvuudet

Tämän tutkimuksen luotettavuutta lisää varmasti se, että tein käsittelemättömän vuoden 2009 aineiston koodauksen alusta alkaen itse. Esikoodaus oli työlästä ja aikaa vievää, mutta

uskon, että aineiston sisältö ja kokonaisuus muodostui näin selkeämmäksi ja siten lisää tutkimuksen luotettavuutta. Esikoodauksen apuna käytin valmiita, toisen henkilön tai henkilöiden tekemiä esikoodauslistoja. On vaikea arvioida, olisivatko valmiit esikoodauslistat olleet erilaisia ja kenties vaikuttaneet kategorioiden muodostamiseen tai tutkimuksen tuloksiin eri tavalla, jos olisin muodostanut koodauslistatkin itse. Olennaisempaan pidän kuitenkin siitä, että olen itse sijoittanut yksittäisten nuorten toiveet esikoodatulle listalle; olivat ne sitten valmiita esikoodauslistoja tai eivät.

Tutkimuksen sisällöllistä luotettavuutta lisää myös se, että Nuorten terveystapakyselyssä nuorten tulevaisuuden toiveista kysyttiin avo-kysymyksellä. Tällöin nuoret saivat kirjoittaa toiveikseen juuri ne asiat, mitkä he kokivat olennaisiksi. Kysymys ei sisältänyt valmiita vaihtoehtoja, jotka olisivat ohjanneet nuoria vastaamaan tietyllä tavalla, esimerkiksi kyselyn tekijän olettamien vaihtoehtojen mukaisesti. Jonkinlaisena ohjaavana seikkana voidaan pitää sitä, että kyseessä on terveystapakysely, mikä saattaa johdatella jossain määrin nuorten ajatuksia. Tulevaisuutta koskeva kysymys on kuitenkin aivan kyselyn alussa, henkilön perustietoja kattavan osion jälkeen ja ennen terveyteen liittyviä kysymyksiä, minkä vuoksi ajatukset eivät ole vielä välttämättä suuntautuneet terveyteen liittyviin seikkoihin.

Tutkimuksen analyysimenetelmänä käytetty sisällönanalyysi ja siihen liittyvä kategorioiden muodostukseen liittyy vahvasti tutkijan oma tapa hahmottaa aineistoa. Tutkija päättääkin tässä kriittisessä vaiheessa oman tulkintansa mukaan, millä perusteella eri ilmaisu kuuluu samaan tai eri kategoriaan (Tuomi & Sarajärvi 2002, 103). Tämä seikka saattaa herättää kysymyksen menetelmän uskottavuudesta. Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi olen kuitenkin pyrkinyt käymään aineistoa useita kertoja läpi ja tutkimuksen menetelmäosiossa pyrin selventämään tekemiäni ratkaisuja ja nostamaan esille nuorten toiveita alkuperäisessä muodossaan.

Ongelmallista tutkimuksen luotettavuuden kannalta on Nuorten terveystapatutkimuksen kyselyissä vastausaktiivisuuden väheneminen vuosien kuluessa. Erityisesti 16–18-vuotiaiden poikien vastausprosentti on laskenut. (Rainio ym. 2006.) Tässä tutkielmassa käytetyn, vuoden 2009, nuorten terveystapakyselyyn vastanneiden määrä (56 %, n = 5516) on kuitenkin vielä varsin kattava ja aineiston vahvuutena on se, että se koostuu valtakunnallisesti kerätyistä edustavista otoksista.

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on myös hyvä huomioda, että vastaaminen kyselyyn valikoituu terveystottumusten mukaan siten, että vastaamatta jättäneet ovat enemmän tupakoivia ja alkoholia käyttäviä kuin vastanneissa. Tällä voi olla vaikutusta etenkin itse arvioidun terveyden kysymykseen, sillä tiedetään, että runsaasti tupakoivat ja alkoholia käyttävät nuoret ilmoittavat enemmän koettuja terveyspulmia kuin muut ikätoverinsa. Minkä vuoksi on todennäköistä, että vastaamatta jättäneillä nuorilla on enemmän psykosomaattisia oireita ja he kokevat terveytensä huonommaksi kuin kyselyihin vastanneet. (Rimpelä ym. 1997.) Tämän vuoksi itse koettuun terveyteen liittyvän kysymyksen vastaukset saattavat tässä tutkimuksessa antaa tavallista paremman kuvan koetusta terveydestä.

9.3 Jatkotutkimusaiheet

Tätä työtä tehdessä on ilmennyt lukuisia mielenkiintoisia jatkokysymyksiä nuorten tulevaisuuden toiveisiin liittyen ja etenkin siihen, kuinka ne kytkeytyvät nuorten terveyteen. Nuorten tulevaisuuteen liittyviä pelkoja (Lindfors ym. 2012) on tutkittu vertailemalla niitä eri vuosien suhteen. Olisikin kiinnostavaa myös tietää, miten tulevaisuuden toiveet eroavat eri aikakausien välillä. Nuorten terveystapakyselyaineiston avulla tämä olisi mahdollista, sillä kyseiseen aiheeseen liittyvä kysymys on sisällytetty kyselyyn myös vuosina 1983, 1993, 2007 ja uusimpana myös vuonna 2013.

Nuorten tulevaisuuden toiveita olisi tärkeää tarkastella myös laajemmin terveyden näkökulmasta. Esimerkiksi nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyn kannalta olisi tärkeä kartoittaa, kuinka psyykkinen terveys on yhteydessä nuorten tulevaisuuden toiveisiin. Ja koska kyselyaineistojen kadossa on yleensä enemmän niitä nuoria, joilla on yleensä enemmän terveyteen liittyviä ongelmia, olisi tärkeää pyrkiä paneutumaan myös tähän ryhmään. Myös sosioekonomisen aseman esille nostaminen olisi tärkeää, sillä terveyteen liittyvät ongelmat kasvautuvat jo nuoruudessa niihin ryhmiin, jotka aikuisenakin sijoittuvat alempiin koulutus- ja sosiaaliryhmiin. Olisikin mielenkiintoista tarkastella sitä, kuinka sosioekonomisella asemalla on vaikutusta siihen, mitä nuoret toivovat tulevaisuudelta.

Lähteet

- Aalberg, V. 1991. Liian paljon liian varhain. *Duodecim* 21, 1763-1767.
- Aalberg, V. & Siimes, M. 2007. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi ja mieheksi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Aalto-Setälä, T., Marttunen, M., Tuulio-Henriksson, A., Poikolainen, K. & Lönnqvist, J. 2002. Depressive symptoms in adolescence as predictors of early adulthood depressive disorders and maladjustment. *American Journal of Psychiatry* 159, 1235- 1237.
- Bell, W. 1997. Foundations of future studies. Volume I. New Brunswick and London: Transaction Publishers.
- Bjorner, J., Kristensen, T., Orth-Gomér, K., Tibblin, G., Sullivan, M. & Westerholm, P. 1996. Self-rated health. A useful concept in research, prevention and clinical medicine. *Forskningsrådsnämnden*. Uppsala: Ord & Form AB.
- Blaxter, M. 1990. Health and lifestyles. Routledge, London.
- Chen, P. & Vazsonyi, A. 2011. Future orientation, impulsivity, and problem behaviors: A longitudinal moderation model. *Developmental psychology* 47, 1633–1645.
- Crum, R., Storr, C. & Anthony, J. 2005. Are educational aspirations associated with the risk of alcohol use and alcohol use-related problems among adolescents. *Substance use & misuse* 40, 151–169.
- De Jouvenel, B. 1967. The art of conjecture. English translation from the French by Nikita Lary. New York : Basic books, inc. Publishers.
- Dey, I. 1993. Qualitative data analysis. A User-Friendly guide for social scientists. Lontoo: Routledge.
- Dickson, J. & Macleod, A. 2004. Brief report: anxiety, depression and approach and avoidance goals. *Cognition and emotion* 18, 423–430.
- Dickson, J. & Macleod, A. 2006. Dysphoric adolescents' causal explanations and expectancies for approach and avoidance goals. *Journal of adolescence* 29, 177–191.
- Eckersley, R. 1996. Portraits of youth. Understanding young people's relationship with youth. *Futures* 29 (3), 243–249.
- ETENE 2009. Mielenterveysetiikka – sinulla ja minulla on moraalinen vastuu. Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE. Yliopistopaino, Helsinki. Saatavissa: http://www.etene.fi/c/document_library/get_file?folderId=17132&name=DLFE-522.pdf Viitattu 10.3.2013
- Fogelholm, M., Haapoja, I., Absetz, P., Heinonen, H., Karisto, A., Kasila, K., Mäkelä, T., Seppänen, M., Talja, M., Uutela, A., Valve, R. & Väänänen, I. 2007. Ikihyvä Päijät-Häme, tutkimus. Perusraportti 2005. Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveystyön julkaisu 65.
- Gardner, N. & Cortina K. 2006. Adolescents' thoughts about parents' jobs and their importance for adolescents' future orientation. *Journal of adolescence* 29, 795–811.

- Haatainen, K., Tanskanen, A., Kylmä, J., Honkalampi, K., Koivumaa-Honkanen, H-T., Hintsikka, J. & Viinamäki H. 2004. Factors associated with hopelessness: A population study. *International journal of social psychiatry* 50, 142–152.
- Hawley McWhirter, E. & McWhirter, B. 2008. Adolescent future expectations of work, education, family, and community development of a new measure. *Youth society* 40, 182–202.
- Heistaro, S., Jousilahti, P., Lahelma, E., Vartiainen, E. & Puska, P. 2001. Self rated health and mortality: a long term prospective study in eastern Finland. *Journal of community health* 55, 227–232.
- Helve, H. 1987. Nuorten maailmankuva. Seurantatutkimus pääkaupunkiseudun erään lähiön nuorista. Helsinki: yliopistopaino.
- Hicks, D. 1996. A lesson for the future. Young people's hopes and fears for tomorrow. *Futures* 28 (1), 1–13.
- Hofstede, G. 2001. Culture's consequences. Comparing values, behaviours, institutions and organizations across nations. 2nd edition. California: Sage publications
- Huuhka, M., Lahelma, E., Manderbacka, K., Mattila, V., Karisto, A. & Rahkonen, O. 1996. Terveystila ja sosiaalinen murros. Vuosien 1986 ja 1994 elinolotutkimukset. *Elinolot* 1996:2. Helsinki, Tilastokeskus.
- Juvakka, T. 2000. Elämää risteyskohdissa. Hermeneuttiseen fenomenologiaan ja kehollisuuteen perustuva tutkimus 15–16-vuotiaiden nuorten toivon kokemuksista heidän jokapäiväisessä elämässään. Kuopion yliopisto. Väitöskirja.
- Juvakka, T. & Kylmä, J. 2001. Nuorten toivon tutkimus hoitotieteellisissä julkaisuissa vuosina 1984–1999. *Hoitotiede* 13 (6), 330–337.
- Kamppinen, M. Kuusi, O. & Söderlund (toim). 2002. Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellukset. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Kasser, T. & Ryan, R. 1993. A dark side of the american dream: Correlates of financial success as a central life aspiration. *Journal of personality and social psychology*, 65(2), 410–422.
- Kasurinen, H. 1999. Personal future orientation: Plans, attitudes and control beliefs of adolescents living in Joensuu, Finland and Petrozavodsk, Russia. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja 53. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Keskinen, V. & Nyholm, A. (toim.) Nuoret Helsingissä 2011. Vapaalla, koulussa, vaikuttamassa. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2012:3.
- Kielitoimiston sanakirja. 2012. Sähköisen sanakirjan päivitetty versio. Kotimaisten kielten keskus ja kielikone Oy.
- Kinnunen, P. 2011. Nuoruudesta kohti aikuisuutta - varhaisaikuisen mielenterveys ja siihen yhteydessä olevat ennakoivat tekijät. Tampereen yliopisto. Väitöskirja.
- Kinnunen, P., Laukkanen, E., Pölkki, P. & Kylmä, J. 2010. Are worries, satisfaction with oneself and outlook in secondary school students associated with mental health in early adulthood? *International Journal of Mental Health Promotion*. 12 (2), 5–11.

Koivumaa-Honkanen, H-T. 1998. Life satisfaction as a health predictor. Kuopion yliopisto. Väitöskirja.

Koivusilta, L. & Rimpelä, A. 2001. Nuoruusiässä luodaan terveyden perusta. Teoksessa: Heikkinen, E. & Tuomi, J. 2001. Suomalainen elämäntietä. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy.

Konsensuslausuma 2010. Konsensuskokous 8.2.2010. Nuorten hyvin ja pahoinvointi, 1. – 3.2.2010, Espoo. Saatavissa: <http://www.duodecim.fi/konsensus> Viitattu 10.3.2013.

Laurén, K., Tenhunen-Ruotsalainen, L. & Väisänen, K. 2012. Nuoret ja työelämä – kaksi eri maailmaa? Taloudellinen tiedotustoimisto. Helsinki: Kirjapaino kopijyvä Oy.

Lindfors, P., Solantaus, T. & Rimpelä, A. 2012. Fears for the future among Finnish adolescents in 1983–2007: From global concerns to ill health and loneliness. *Journal of adolescence*. 35 (2012), 991–999.

Lähteenmaa, J. & Siurala, L. (toim.) 1991. Nuoret ja muutos. Tutkimuksia 177. Helsinki: tilastokeskus.

Malaska, P. & Mannermaa, M. (toim). 1985. Tulevaisuudentutkimus Suomessa. Juva: WSOY.

Malmberg, L-E. 1994. Future-orientation of Finnish students. Reports from the faculty of education, Åbo akademi university.

Malmberg, L-E. 1996. Finnish adolescents' future orientation. Effects of educational track, gender and self-evaluation. *Nordisk Pedagogik*. Vol 16, 213–224.

Malmberg, L-E & Tremptata, J. 1997. Anticipated Transition to Adulthood: The Effect of Educational Track, Gender, and Self-Evaluation on Finnish and Polish Adolescents' Future Orientation. *Journal of Youth and Adolescence*, 26 (5), 517–537.

Manderbacka, K. 1995. Terveystilan mittarit. Kuinka terveystilaa on mitattu vuoden 1986 elinolotutkimuksessa? Helsinki. Tilastokeskus, Tutkimuksia 213.

Massey, E., Gebhardt, W. & Garnefski, N. 2008. Adolescent goal content and pursuit: A review of the literature from the past 16 years. *Developmental Review* 28, 421–460.

Mikkonen, A. 2000. Nuorten tulevaisuuskuvat ja tulevaisuuskasvatus. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja 57. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Myllyniemi, S. Perusarvot puntarissa. Nuorisobarometri 2007. Opetusministeriö. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisosiain neuvottelukunta. Helsinki: yliopistopaino.

Niemelä, P. & Ruth, J-E. 1989. Ihmisen elämäntietä. Helsinki: Otava.

Nikolayenko, O. 2011. Adolescents' hopes for personal, local, and global future: Insights from Ukraine. *Youth society* 43, 64–89.

Nuorisobarometri. 1995. Valtion nuorisoneuvosto, työministeriö, Helsinki 1995.

Nurmi, J-E. 1983. Nuorten tulevaisuuteen suuntautuminen II: Tulevaisuuteen suuntautumisen psykologinen struktuuri ja siihen vaikuttavat tekijät 11- , 15- ja 18-vuotiailla nuorilla.

Turun yliopiston filosofian, psykologian ja menetelmätieteiden laitos. Psykologian tutkimuksia 67.

Nurmi, J-E. 1985. Nuoret pelkäävät sotaa. Kasvatus 1/ 1985, 48–51.

Nurmi, J-E. 1989a. Adolescents'orientation to the future. Development of interests and plans, and related attributions and affects in the life-span context. Commentationes scientiarum socialium 39. Helsinki: The Finnish society for sciences and letters.

Nurmi, J-E. 1989b. How do adolescents see their future? A review of the development of future orientation and planning. Helsingin yliopiston psykologian laitos. Tutkimuksia N:o 11.

Nurmi, J-E. 1995. Tavoitteet, keinot ja illuusiot – ihminen tulevaisuutensa tekijänä. Tiedepoliittikka 1/95 (20), 5–12.

Nurmi, J-E. & Nuutinen P. 1987. Tähtäimessä tulevaisuus. Suomalaisnuorten käsityksiä tulevaisuudesta. Kansalaiskasvatuksen keskus r.y.. Tutkimuksia ja selvityksiä 2/1987

Nyholm, S. 2012. Tulevaisuuteen liittyvät pelot ja odotukset. Teoksessa: Keskinen, V. & Nyholm, A. (toim.) Nuoret Helsingissä 2011. Vapaalla, koulussa, vaikuttamassa. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2012:3.

Ollila, A. 2008. Kerrottu tulevaisuus. Alueet ja nuoret, menestys ja marginaalit. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Väitöskirja.

Onatsu, T. & Nurmi, J-E.1994. Alisuoriutuvien oppilaiden käyttämät ajattelu- ja toimintastrategiat. Psykologia. Suomen psykologisen seuran julkaisu 29. Vuosikerta 4/94, 270–278.

Rainio, S., Pere, L., Lindfors, P., Lavikainen, H., Saarni, L. & Rimpelä, A. 2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977–2009. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:47.

Rimpelä, A., Rainio, S., Pere, S., Saarni, L., Kautiainen, S., Kaltiala-Heino, R., Lintonen, T. & Rimpelä, M. 2004. Suomalaisten nuorten terveys 1977–2003. Suomen lääkärilehti 44, 4229–4235.

Rimpelä, M., Rimpelä, A., Vikat, A., Hermanson, E., Kaltiala-Heino, R., Kosunen, E. & Savolainen, A. 1997. Miten nuorten terveys on muuttunut 20 vuoden kuluessa? Suomen lääkärilehti 24, 2705–2712.

Robbins, R. & Bryan, A. 2004. Relationships between future orientation, impulsive sensation seeking, and risk behavior among adjudicated adolescents. Journal of adolescent research, 19 (4), 428–445.

Robertson, M. & Tani, S (edit). 2013. Young people: cross-cultural views and futures. Australia: Acer press.

Rubin, A. 2013. Hidden, inconsistent, and influential: Images of the future in changing times. Futures 2013, 45, 38–44.

Rubin, A. 2008. Tolkkua toiveisiin? Tulevaisuudenkuvat elämänhallinnan välineenä. Nuorisotutkimus. Teoria ja käytäntö. 3/2008 (26), 53–57.

Rubin, A. 2002a. Elämäntyylejä kokeilemassa: tarinayhteiskunnan nuori ja hyvän elämän haasteet. Futura 4, 61–66.

- Rubin, A. 2002b. Tulevaisuudenkuvat ja identiteetin rakentuminen myöhäismodernissa. Teoksessa: Kamppinen, M. Kuusi, O. & Söderlund (toim.). Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellukset. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Rubin, A. 2000. Growing up in social transition: In search of a late-modern identity. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja B, osa 234. Turku: Painosalama.
- Rubin, A. 1995. Ote huomiseen. Tulevaisuustietoisuus opetuksessa. Tulevaisuussarja 5. Tulevaisuuden tutkimuksen seura. Helsinki: Painatuskeskus Oy.
- Rubin, A & Linturi, H. 2001. Transition in the making. The images of the future in education and decision making. Futures: Vol 33 No. 3–4. April-May, 267–305.
- Ryan, R., Chirkov, V., Little, T., Sheldon, K., Timoshina, E. & Deci, E. 1999. The American dream in Russia: Extrinsic aspirations and well-being in two cultures. Personality and social psychology bulletin, 25, 1509–1524.
- Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkajulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>. (Viitattu 22.10.2013.)
- Saarela, P. 1999. Nuorisobarometri 1/1999. Selvitys 15-29-vuotiaiden suomalaisten nuorten koulutukseen, työhön, työelämän muutoksiin sekä suomen EU-puheenjohtajuuteen, koulutukseen ja huumeisiin liittyvistä käsityksistä. NUORAn julkaisuja Nro 13. Nuorisoasiain neuvottelukunta. Helsinki: Nykypaino Oy.
- Salmela-Aro, K., Aunola, K. & Nurmi, J-E. 2007. Personal goals during emerging adulthood: A 10-year follow up. Journal of adolescent research, 22, 690–715.
- Salmela-Aro, K. & Nurmi, J-E. 1997. Goal contents, well-being, and life context during transition to university: A longitudinal study. International journal of behavioral development, 20, 471–491.
- Salmela-Aro, K. & Nurmi, J-E. 2002. Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Seppänen, E. 2008. Nuorten tulevaisuuskuvat. Helsinki: Sitra ja Tekes.
- Siurala, L. 2012. Tosiasiat haastavat pohtimaan nuoruutta. Teoksessa: Keskinen, V. & Nyholm, A. (toim.) Nuoret Helsingissä 2011. Vapaalla, koulussa, vaikuttamassa. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2012:3.
- Skorikov, V. & Vondracek, F. 2007. Positive career orientation as an inhibitor of adolescent problem behaviour. Journal of adolescence, 30, 131–146.
- Solantaus, T. 1987. Hopes and worries of young people in three European countries. Health promotion international 2 (1), 19–21.
- Steinberg, L., Graham, S., O'Brian, L., Woolard, J., Cauffman, E. & Banich, M. 2009. Age differences in future orientation and delay discounting. Child development 80, 28–44.
- Sundberg, N., Poole, M., Tyler, L. 1983 Adolescents' expectations of future events – A cross-cultural study of Australians, Americans, and Indians. International Journal of Psychology 18 (1983), 415–427.

Söderlund, S. & Kuusi, O. 2002. Tulevaisuudentutkimuksen historia, nykytila ja tulevaisuus. Teoksessa: Kamppinen, M. Kuusi, O. & Söderlund (toim.). Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellukset. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Tikkanen, K. 2012. 15–20-vuotiaiden nuorten toivo, sen ylläpitäminen ja vahvistaminen. Tampereen yliopisto. Terveystieteen laitos. Väitöskirja.

Trommonsdorff, G., Burger, C. & Fuchle, T. 1982. Social and psychological aspects of future orientation. Teoksessa: Irle, M. (toim.) Studies in decision making. Berlin: Walter de Gruyter, 167–194.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Valle, M., Huebner, E. & Shannon, M. 2006. An analysis of hope as a psychological strength. Journal of school psychology 44, 393–406.

Williams, G., Cox, E., Hedberg, V. & Deci, E. Extrinsic life goals and health-risk behaviours in adolescents. 2006. Journal of applied social psychology 30, 1756–1771.

Yarcheski, A., Mahon, N. & Yarcheski T. 2001. Social support and well-being in early adolescents: The role on mediating variables. Clinical Nursing Research. 10, 163–181.